

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Alkohol kan man ta i rimliga mängder. Det kan du inte med exempelvis kokain”

- En kvantitativ enkätstudie om unga vuxnas attityder till olika former av berusningsmedel

SQ4562 Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15hp

Scientific work in social work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin: VT2020

Författare: Emelie Dolk & Frida Bertilsson

Handledare: Deniz Kellecioglu

Sammanfattning

Titel: "Alkohol kan man ta i rimliga mängder. Det kan du inte med exempelvis kokain" – En kvantitativ enkätstudie om unga vuxnas attityder till olika former av berusningsmedel

Författare: Emelie Dolk & Frida Bertilsson

Denna kandidatuppsats ämnar undersöka unga vuxnas attityder till olika berusningsmedel, samt att undersöka om attityderna skiljer sig åt beroende på könsidentitet. Syftet med studien är att kartlägga och analysera hur unga vuxnas attityder till olika former av berusningsmedel ser ut, samt att undersöka och reflektera över vad som kan ha format och påverkat dessa attityder. Det kvantitativa materialet har samlats in genom en digital enkätundersökning där urvalsgruppen består av 56 unga vuxna, 30 tjejer och 26 killar. I analysen har två teoretiska begrepp använts, dessa är inlärningsmodellen och könsocialisering. Resultatet från enkätundersökningen visar att de unga vuxna som deltog i studien hade både positiva och neutrala attityder till alkohol, samt att det inte fanns någon tydlig skillnad beroende på könsidentitet. Attityderna till tobak var både neutrala och negativa, här fanns det skillnader i attityd i förhållande till könsidentitet. Gällande narkotika (heroin, kokain, ecstasy och narkotikaklassade läkemedel) var attityderna övervägande negativa och skiljde sig åt beroende på könsidentitet. Slutligen var attityderna till cannabisprodukter märkbart delade då det fanns en stor skillnad i attityd i förhållande till könsidentitet. Vår slutsats blev att det finns skillnader i attityder beroende på vilket berusningsmedel som undersöks och att attityderna även till viss del påverkas av könsidentitet. Vi kom även fram till att dessa attityder kan ha formats och påverkats av samhällets normer gällande både drogbruk och kön.

Nyckelord: attityder, berusningsmedel, genus, unga vuxna.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Problemformulering.....	10
1.3 Studiens relevans för socialt arbete	11
1.4 Syfte och frågeställningar	13
1.5 Begreppsdefinition.....	13
1.5.1 Attityd.....	13
1.5.2 Alkohol	14
1.5.3 Tobak.....	14
1.5.4 Narkotika	14
1.6 Avgränsning	15
1.7 Arbetsfördelning	16
2. Tidigare forskning.....	17
2.1 Uppskattad skaderisk med olika berusningsmedel	17
2.2 Koppling mellan attityder och bruk	19
2.3 Förbud mot olika berusningsmedel.....	20
3. Teoretiska utgångspunkter	22
3.1 Inlärningsmodellen	22
3.2 Könssocialisation	23
4. Metod och metodologiska överväganden	25
4.1 Metodval och metoddiskussion	25
4.2 Urvalsprocess.....	27
4.3 Enkätens utformning & genomförande.....	28
4.4 Analysmetod	31
4.5 Reliabilitet och validitet.....	32
4.6 Forskningsetiska överväganden	33
5. Resultat	36
5.1 Svarande.....	36
5.2 Attityder till alkohol.....	37
5.2.1 Riskbedömning gällande alkohol.....	38
5.2.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av alkohol	40
5.2.3 Omgivningens påverkan på attityder till alkohol	41
5.3 Attityder till tobak.....	41
5.3.1 Riskbedömning gällande tobak.....	42
5.3.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av tobak	44
5.3.3 Omgivningens påverkan på attityder till tobak.....	45

5.4 Attityder till narkotika.....	46
5.4.1 Riskbedömning gällande narkotika	46
5.4.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av narkotika.....	48
5.4.3 Omgivningens påverkan på attityder till narkotika	49
5.5 Attityder till cannabisprodukter	49
5.5.1 Riskbedömning gällande cannabisprodukter.....	50
5.5.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av cannabis.....	52
5.5.3 Omgivningens påverkan på attityder till cannabis	53
5.6 Skillnader i inställning till förbud mot berusningsmedel.....	54
6. Analys	55
6.1 Analys av attityder till alkohol.....	55
6.2 Analys av attityder till tobak.....	57
6.3 Analys av attityder till narkotika.....	58
6.4 Analys av attityder till cannabisprodukter	62
7. Avslutande diskussion.....	66
7.1 Slutsatser attityder till alkohol	66
7.2 Slutsatser attityder till tobak	67
7.3 Slutsatser attityder till narkotika	68
7.4 Slutsatser attityder till cannabisprodukter.....	68
7.5 Vidare forskning.....	70
Referenser	71
Bilagor	75
Bilaga 1: Informationsbrev till respondenterna	75
Bilaga 2: Enkät.....	77

1. Inledning

Under hösten 2019 släpptes en dokumentär i tre delar på TV4, den heter "Anders och knarket" och handlar om hur utbredd narkotikan är i Sverige. I dokumentären får man följa programledaren Anders Öfvergård när han träffar langare, odlare, användare och offer för narkotikan. Knappt en minut in i de första avsnitten berättar Anders Öfvergård för tittarna att det finns mer narkotika än någonsin i Sverige. "Man kan köpa droger var som helst, när som helst och hur enkelt som helst, med en telefon är det bara några knapptryck bort från att få hem knarket" (Anders och knarket, 2019). Lite senare in i dokumentären nämns att unga vuxna idag vet mer om droger än vad personer i deras ålder gjorde för några decennier sedan.

Alkohol, tobak och narkotika är något som cirkulerar runt unga vuxnas liv konstant idag. Kommer de inte i kontakt med det i sin närmiljö så kommer de i kontakt med det via sociala medier eller när de rör sig runt i samhället. "Överallt där människor möter människor spelar alkohol och andra droger en roll" (Johansson & Wirbing, 2005:13). Problem kopplade till droger är något som inte bara finns på behandlingshem och psykiatri utan även i samhället i stort. Sedan mitten av 2000-talet har alkohol- och tobakskonsumtionen gått ner i Sverige, men narkotikaanvändningen har istället ökat. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har sedan 1970-talet publicerat rapporter om alkohol- och narkotikasituationen, deras uppdrag är att sprida kunskap om konsumtions- och skadeutvecklingen av droger i Sverige (CAN, 2019a). Enligt den senaste rapporten från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) är narkotika något som inte längre bara finns tillgängligt i storstäder utan är idag tillgängligt i alla delar av Sverige (CAN, 2019b:25). Myndigheter och behandlare är därför oroliga för att unga vuxnas attityder till alkohol, tobak eller narkotika kan vara starten till att man väljer att testa och sedan hamnar i ett risk- eller missbruk (Johansson & Wirbing, 2005:35). Johansson och Wirbing (2005:35) fortsätter sedan skriva att detta kan leda till beroende och skador som sedan kan få negativa konsekvenser för både individen, familjen och samhället i stort.

Den bild som TV4:s dokumentär och CAN:s rapport målar upp av Sveriges narkotikaproblematik är inte något nytt och påvisar att det finns ett samhällsintresse kring uppsatsens valda tema. Det blir därför viktigt att i denna uppsatsen undersöka hur unga vuxnas attityder till olika berusningsmedel ser ut. Vi anser även att det är viktigt att undersöka skillnader i unga vuxnas attityder i förhållande till könsidentitet. Detta då det finns skillnader i användning av berusningsmedel i förhållande till könsidentitet enligt CAN:s senaste rapport (2019b:4–8). Samt att Bahr, Hoffman och Yang (2005:546) tar upp unga vuxnas beslut att börja använda berusningsmedel påverkas till stor del av vilka som präglar dem och hur deras attityd formas i förhållande till berusningsmedlet.

1.1 Bakgrund

Alkohol är den vanligaste formen av berusningsmedel i Sverige, det konsumeras inom alla åldersspann från mellanstadiet och uppåt (Johansson & Wirbing, 2005:31). CAN (2019b:6) skriver att: "Tillgängligheten till alkohol har ökat över tid anseende antal serveringstillstånd och Systembolagsbutiker." Det framgår inte under vilka år denna utvecklingen anses ha skett. Johansson och Wirbing (2015:32) skriver att en ökad tillgång till alkohol i kombination med att alkohol förekommer i många sociala sammanhang, kan leda till ökad risk att utveckla alkoholproblem och alkoholskador om det finns en sårbarhet till berusningsmedlet. Enligt CAN:s (2019b:4) rapport har alkoholkonsumtionen bland svenskar minskat sedan mitten av 2000-talet. Mellan åren 2004 och 2018 har alkoholkonsumtionen minskat med ungefär 17 procent bland personer från 15 år och uppåt. "Den totala konsumtionen 2018 (prel. 8,8 liter) är åter på ungefär samma nivå som den var 2001" (CAN, 2019b:6). Svenska Dagbladet publicerar en artikel 2019 som heter: "Svenskarnas drickande fortsätter att minska", där de intervjuar Björn Trolldal (utredare vid CAN) om anledningen till att svenskar dricker mindre idag. Enligt Björn Trolldal dricker svenskar mindre av flera olika anledningar, men han nämner främst hälsotrenden som orsak (Svenska Dagbladet, 2019). Att tidskrifter intervjuar utredare gällande dessa frågor visar på ett medialt intresse i vilka förändringar som sker gällande användande av berusningsmedel.

När det gäller tobakskonsumtion har det skett en liknande minskning det senaste decenniet, främst när det gäller rökning (CAN, 2019b:8). När det kommer till konsumtionen av snus ligger den sedan 2010 på en stabil nivå, dock ser vi en ökning av konsumtion av snus bland kvinnor. CAN skriver följande i deras senaste rapport: "Tobaksvanor i Sverige 2003–2018"; "Till skillnad från andelen rökare har andelen snusare legat på en mer stabil nivå under hela perioden 2007–2018" (CAN, 2019c:6). Under 2018 var det i genomsnitt 26 procent av Sveriges befolkning (17–84 år) som använt någon form av tobak (rökt och/eller snusat) vid minst ett tillfälle den senaste månaden (CAN, 2019c:5). CAN (2019c:6) fortsätter sedan skriva i sin rapport att det under 2018 var i genomsnitt 15 procent av Sveriges befolkning som hade rökt vid minst ett tillfälle under den senaste månaden, motsvarande för snusning var 16 procent. Idag röker män och kvinnor i

ungefär samma utsträckning, dock snusar fler män än kvinnor i Sverige (CAN, 2019c:5–6). Vi kan även här dra en slutsats om att det skett en attitydförändring när det gäller tobakskonsumtion de senaste åren.

Statistikmyndigheten (SCB) samlar in, sprider och förser statistik i huvudsak på uppdrag av regeringen och olika myndigheter, men även till privata näringslivet och till forskare (SCB, 2019). På statistikmyndighetens hemsida (SCB, 2018) skriver de att svenskars minskning av rökning är ett positivt resultat av Sveriges tobaksförebyggande arbete genom åren. Tobaksförebyggande arbete som till exempel: varningstexter på cigarettpaket och ingen direktreklam för tobak. Vi kan alltså se att det tobaksförebyggande arbetet har gett en positiv attitydförändring på rökningen i Sverige, dock har det inte skett samma positiva attitydförändring när det kommer till snusningen utan snarare motsatsen.

Att användningen av alkohol och tobak minskat i Sverige de senaste åren bland befolkningen är något väldigt positivt, men ökningen vad det gäller användningen av narkotika är något som oroar många enligt medias bild (Anders och Knarket, 2019). ”Eftersom all hantering av narkotika i Sverige är illegal så definieras i juridisk mening all konsumtion av narkotika som missbruk” (Johansson & Wirbing, 2005:39). Narkotikaanvändningen i Sverige var högre under 2000-talet jämfört med under 1990-talet, användningen har även ökat ytterligare de senaste fem åren (CAN, 2019b:4). ”I synnerhet rör ökningarna användning av cannabis och narkotikaklassade läkemedel” (CAN, 2019b:4). Exempelvis hävdar CAN (2019b:4) att man idag kan få tag på kokain och marijuana i de flesta delarna av Sverige, i större utsträckning än vad man kunde för 20 år sedan. I CAN:s rapport (2019b:22) hade 9 procent av Sveriges befolkning under 2017, motsvarande 675 000 personer, använt någon form av narkotika det senaste året (inklusive icke-föreskriven användning av narkotikaklassade läkemedel). Narkotikaanvändningen är något som inte heller bara sker i storstäderna som det gjorde tidigare, utan är idag något som förekommer i alla delar av Sverige, stora som små (CAN, 2019b:5).

I CAN:s rapporten (2019b:24) är användandet av cannabis den absolut vanligaste formen av narkotika tillsammans med icke-föreskrivna narkotikaklassade läkemedel, sedan kommer de mer klassiska formen av narkotika som till exempel;

ecstasy, kokain och heroin. Under 2000-talet ökade användningen av cannabisprodukter, 2018 uppgav 13 procent av hela befolkningen (17–84 år) att de använt cannabis, dock var det vanligast att personer som är mellan 16–29 år använde cannabis (CAN, 2019b:21). I den åldersgruppen hade 22 procent använt cannabis de senaste 12 månaderna. För läkemedel var det 5,3 procent som uppgav att de använt icke-föreskrivna narkotikaklassade läkemedel de senaste 12 månaderna (CAN, 2019b:18). Om man jämför detta med de mer klassiska narkotikaformerna, som ecstasy, kokain och heroin, var motsvarande procent 4,2. När det gäller användning av narkotika är det även här fler män än kvinnor som använder denna form av berusningsmedel (CAN, 2019b:5). Vi kan även här se att det skett en attitydförändring i Sverige gällande narkotika. Detta eftersom narkotikaanvändningen har ökat i Sverige och drabbar alla delar av landet. I CAN:s rapport (2019b:25) nämner de olika exempel på anledningar till att så många svenskar har narkotikaerfarenhet idag, dessa är följande; arbetslöshet, ekonomisk utsatthet, bostadslöshet, psykisk ohälsa och personer med svaga sociala nätverk.

1.2 Problemformulering

Unga vuxnas attityder, kunskaper och förhållningssätt till olika former av berusningsmedel kan som vi redan nämnt leda till negativa konsekvenser för både individen, familjen och samhället. Utifrån de senaste rapporterna från centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) kan vi se att det skett en positiv attitydförändring gällande alkohol- och tobakskonsumtion men dock inte när det gäller narkotikaanvändningen (CAN, 2019b-4-8). Unga vuxna är en grupp som står inför många förändringar och val, detta är något som i sin tur påverkar deras identitetskapande (Sorbring, Andersson & Molin, 2014:22). Sorbring, Andersson och Molin (2014:23) fortsätter skriva att vår västerländska värld har genomgått sociala förändringar de senaste åren, vilket gjort att den traditionella vuxenrollen sker allt senare. Unga vuxna går in i yrkeslivet och bildar familj allt senare än vad som gjort tidigare, vilket även gör att identitetsutforskandet och instabiliteten pågår en bit in i tjugoårsålder (Sorbring, Andersson & Molin, 2014:23). Detta kan medföra en risk att unga vuxna testat droger eftersom de är instabila och försöker utveckla sin identitet. ”Som de viktigaste skälen att pröva uppgav de unga som hade egna drogerfarenheter nyfikenhet och förväntade drogeffekter” (Johansson & Wirbing, 2005:40).

Vi vill därför undersöka hur unga vuxna attityder mot olika former av berusningsmedel ser ut idag, men också undersöka om det finns någon skillnad kring attityderna i relation till könsidentitet, då det framgår av CAN (2019b:4–8) att det finns skillnader i användande och då kan antas finnas skillnader även i attityd. Det finns även en historisk social kontext inom alkoholpolitiken som kan vara en del i att förklara de skillnaderna i förhållande till könsidentitet och användandet av berusningsmedel i Sverige.

På Systembolagets (2020a) hemsida skrivs om alkoholpolitikens historia, om hur läkaren Ivan Bratt år 1913 grundade ”Stockholmssystemet”, ett system för att kontrollera och begränsa tillgången till alkohol, samt att få bort de privata försäljarna av alkohol från den svenska marknaden. Året efter började ”motboken” införas, i den dokumenterades inköp så inte maxtaget för alkoholinköp överskreds. Från 1919–1955 var motboken ett måste för att kunna

köpa alkohol på laglig väg. En av de största anledningar till att motboken avskaffades och Systembolaget som vi har i Sverige idag växte fram var att motboken sågs som ett slöseri med resurser, som odemokratisk och som ett allvarligt hot mot svenskars frihet och integritet. Samhällsklass, yrke, och könsidentitet avgjorde vilken tillgång en hade till alkohol (Systembolaget, 2020b). Skötsamhet var en faktor som hos män direkt påverkade möjligheten att äga en motbok eller ej. Förmögna män som var högt uppsatt i samhället fick alla rätt till en motbok. För unga, ogifta eller arbetslösa män var det absolut ingen självklarhet. Rätten att få bruka alkohol var en klassfråga, men i ännu större utsträckning en genusfråga. "En kvinna med motbok var ytterst sällsynt. En gift kvinna kunde i princip aldrig få en egen motbok. Ogifta kvinnor kunde visserligen få en liten tilldelning, men vägen dit var lång och mycket smal. Det berättas om fall där hushållerskan nekades motbok med motiveringen att mannen i den familj hon arbetade hade motbok" (Systembolaget, 2020b). För mindre än 70 år sedan fanns det lagar som bestämde hur kvinnor i förhållande till män fick konsumera alkohol. Denna historiska kontext antar vi än idag har påverkat och format attityder de unga vuxna i vår studie har till olika berusningsmedel.

1.3 Studiens relevans för socialt arbete

Enligt CAN:s senaste rapport (2019b:5) har tillgången till narkotika blivit mer utspridd genom landet, det är inte längre bara ett storstadsproblem utan ett problem i alla Sveriges län. I socialtjänstlagen (SoL) 2 kapitel 1 § står det att socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att personer ska få det stöd och hjälp de behöver (SFS 2001:453). I en rapport som inspektionen för vård och omsorg publicerar 2020 kan vi dock läsa att det finns brister inom vissa kommuner när det gäller erbjudandet av stöd och hjälp för personer med missbruk. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är en statlig myndighet som ansvarar för tillsyn över hälso- och sjukvård, hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänst och verksamhet enligt lagen LSS (IVO, 2020). "Av de 57 egeninitierade tillsyner med kritik ser vi i 16 ärenden (28 procent) att en beviljad insats inte motsvarar individens behov" (IVO, 2020b:68). Alltså var inte de beviljade insatserna anpassade för att kunna hjälpa de personerna ur sitt missbruk. Det står även i socialtjänstlagen (SoL) 2

kapitel 7 § att när en person behöver insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska de tillsammans upprätta en individuell plan (SFS 2001:453). I IVO:s rapport (2020b:68) konstateras att det också behövs förbättringar gällande samarbetet mellan kommuner och regioner, såsom; rutiner för hur man informerar om samordnade individuella planer men också rutiner för intern samordning i kommunerna.

Denna uppsats är viktig eftersom den har relevans för socialt arbete och samhället. Uppsatsen får relevans eftersom vi genom att skildra hur attityderna till olika berusningsmedel ser ut bland unga vuxna idag kan hjälpa till att skapa en uppfattning om attitydernas uppkomst och omfattning. En faktor som kan påverka attitydernas uppkomst och omfattning är faktorn av individens könsidentitet. Denna kartläggning hoppas vi sedan kan bidra med kunskap till utvecklingen av individualiserade insatser anpassade för att hjälpa unga vuxna ur ett risk- eller missbruk, men även förebyggande insatser. Denna kartläggning hoppas vi även kan bidra med kunskap som kan användas till utveckling av hur vi bättre kan samarbeta och samverka mellan kommuner och regioner mot att unga vuxna skapar en positiv attityd till berusningsmedel och sedan börjar använda dem. Genom samarbete och samverkan mellan olika professioner, myndigheter och organisationer kan möjligheten till vård och omsorg främjas, samt tillgängligheten till vård.

Avslutningsvis är vår uppsats viktig då det finns ett samhällsintresse kring unga vuxnas och berusningsmedel. Den begränsade mängd forskning som studerar skillnader i attityd beroende på könsidentitet har hittills endast hittat små skillnader som inte går att applicera på en större population, se Albers et. al. (2002:45). Forskning om skillnader i användning av berusningsmedel (CAN, 2019b:4–8) visar däremot på tydliga skillnader i förhållande till könsidentitet för flera berusningsmedel. Vi hoppas att vår uppsats kan vara en del i att öka förståelsen för steget från en viss attityd till senare användning av berusningsmedel.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att bidra med kunskap om unga vuxnas attityder till berusningsmedel. I det syftet ingår att kartlägga attityderna till olika former av berusningsmedel och reflektera över vad som kan påverka dessa attityder.

Syftet med uppsatsen är också att bidra till ökad förståelse för hur attityderna skiljer sig åt i förhållande till könsidentitet. Detta då könsidentitet kan vara en bidragande faktor i hur attityder bildas. Vår förhoppning är att vårt bidrag av kunskap ska kunna stödja utvecklingen av drogförebyggande insatser som är anpassade för unga vuxna i skolan, samhället och hos socialtjänsten.

För att uppfylla ovanstående syften har vi ställt upp följande frågeställningar;

1. Vad har unga vuxna för attityder till berusningsmedlen: alkohol, tobak, narkotika och cannabisprodukter?
2. Hur skiljer sig dessa attityder åt i förhållande till könsidentitet?

1.5 Begreppsdefinition

I uppsatsen kommer vi att använda oss av vissa centrala begrepp för att få förståelse för studien. Dessa centrala begrepp kommer att präglade hela uppsatsen, vi kommer därför att definiera dem för att undvika eventuella missförstånd. Vi kommer att definiera följande begrepp; attityd, alkohol, tobak och narkotika.

1.5.1 Attityd

Enligt Nationalencyklopedin (2020a) är begreppet attityd en inställning, kroppsställning eller ett förhållningssätt. "Inom socialpsykologin och andra vetenskaper används termen attityd vanligen för en varaktig inställning som har byggts upp genom erfarenheter och kommer till uttryck i att man är för eller emot något (ett attitydobjekt)" (Nationalencyklopedin, 2020a). En attityd är med andra ord en subjektiv åsikt eller föreställning om något/någon.

1.5.2 Alkohol

Alkohol är ett legalt njutningsmedel enligt svensk lag och en del av vår kultur (Johnson, Richert & Svensson, 2017:42). Enligt alkohollagens (SFS 2010:1622) första kapitel och femte paragraf står det att med alkoholdryck avses dryck som har en alkoholhalt som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol. Alkohol förekommer i bland annat; spritdrycker, vin, öl och cider.

När vi tar upp ordet alkohol kommer vi syfta på de typer av alkoholdrycker som vi nämnt ovan.

1.5.3 Tobak

Tobak är även detta ett legalt njutningsmedel enligt svensk lag, det är lättillgängligt och normaliserat i vår kultur (Johnson, Richert & Svensson 2017, s.61). Johnson, Richert och Svensson (2017:69) skriver att tobak återvinns ur tobaksplantan och används för sina stimulerande egenskaper, som bland annat; höjt stämningsläge, ökad vakenhet och minskad aptit. "Dessa effekter kommer från nikotin, ett mildt centralstimulerande ämne som är mycket beroendeframkallande vid rökning" (Johnson, Richert & Svensson 2017:69). Tobak förekommer i bland annat; cigaretter, e-cigaretter, vattenpipa och snus.

När vi tar upp ordet tobak kommer vi syfta på de typer av tobaksprodukter som vi nämnt ovan.

1.5.4 Narkotika

Narkotika är preparat som står under Läkemedelsverkets narkotikaförteckning och är olagliga enligt svenska lag om man inte använder dem i medicinskt bruk (Johnson, Richert & Svensson 2017:15). Enligt Johnson, Richert och Svensson (2017:14) omfattar narkotika olika typer av preparat, det kan vara preparat som stimulerar eller dämpar det centrala nervsystemet eller som främst påverkar sinnesupplevelserna.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) driver en hemsida där deras syfte är att informera ungdomar om alkohol och andra typer av droger,

hemsidan heter: “drugsmart.com”. På deras hemsida skriver Birgitta Spens (2018) som är samordnare att man kan dela upp narkotika i fem huvudgrupper utifrån hur de påverkar människan och hjärnan men också hur de är uppbyggda rent kemiskt. Dessa fem huvudgrupper är följande; *centralstimulerande medel*, *opiater*, *hallucinogener*, *cannabisprodukter* och *läkemedel*. Här kommer några exempel på narkotika och vilken huvudgrupp de tillhör (Spens, 2018):

Centralstimulerande medel, amfetamin, metamfetamin och kokain.

Opiater, morfin, heroin, metadon, fentanyl.

Hallucinogener, LSD, ecstasy och vissa svampar.

Cannabisprodukter, hasch, marijuana.

Läkemedel, bensodiazepiner, tramadol och barbiturater.

Vi kommer att separera “cannabisprodukter” ur begreppet “narkotika” i studien, detta för att vi i både bakgrund och tidigare forskning noterat att det finns en tydlig attitydskillnad när det gäller cannabisprodukter i förhållande till övrig narkotika bland unga vuxna. Vi kommer dock att använda den övriga indelningen av narkotika under genomförandet av studien.

1.6 Avgränsning

Vi valde att inte ta med fler ålderskategorier och könsidentiteter i studien för att det inte fanns möjlighet att genomföra den typ av undersökning inom uppsatsens ramar och begränsningar (tid och resurser). Det insamlade materialet hade blivit för omfattande och tagit för lång tid att både analysera och sammanställa, vilket uppsatsen inte gav möjlighet till. Vi valde att inte heller undersöka respondenternas egna eller andras användning för att vi ansåg att det fanns risk för svagt deltagande och låg tillförlitlighet. Detta eftersom respondenterna hade behövt ange i detalj hur deras bruk ser ut, vilket är något som alla respondenter antagligen inte hade varit bekväma med att ange då halva enkätundersökningen berör olagliga berusningsmedel. Vi valde att endast ställa frågor om respondenternas egen inställning till olika berusningsmedlen för att öka våra chanser till deltagande och ärliga svar.

1.7 Arbetsfördelning

Under arbetet med uppsatsen har vi strävat efter att fördela arbetet jämnt och rättvist mellan oss. Under insamlingen av litteratur och forskning har vi letat på var sitt håll men även tipsat varandra om relevanta källor till uppsatsen olika delar. Vi valde även tidigt under arbetsprocessen att dela upp vissa delar av uppsatsen för att vara så tidseffektiva som möjligt i och med uppsatsens begränsningar. Dem delar som vi valde att dela upp emellan oss var kapitel 1–4, vi valde två var. Vi valde att skriva uppsatsens syfte och frågeställningar, uppsatsens resultat, analys och avslutande diskussionen tillsammans. Båda har varit delaktiga i utformningen och genomförandet av enkätundersökning, samt sammanställningen av resultatet. Arbetet med uppsatsen har därmed fördelats jämnt mellan författarna.

2. Tidigare forskning

Vi kommer i detta kapitel presentera den tidigare forskning som har använts som grund för vår uppsats. Vi har genom Göteborgs Universitets databas fått tillgång till databaserna Supersök och Scopus, vi har även använt oss av kedjesökningar utifrån de artiklar som vi har utgått ifrån. De sökord som vi främst använt oss av för att hitta relevant tidigare forskning är följande; *young adults*, *drugs*, *attitudes*, *alcohol*, *tobacco*, *narcotics* och *cannabis*. I tidigare forskning lyfter vi artiklar och rapporter om; unga vuxnas uppfattningar om skaderisker med olika berusningsmedel, unga vuxnas attityder kopplade till bruk och avslutningsvis förbud mot olika berusningsmedel. Det finns mycket forskning som fokuserar på ungdomars och unga vuxnas bruk av olika berusningsmedel, dock finns det begränsad forskning som jämför attityder i förhållande till könsidentitet. Den forskning vi fann som publicerats under 2000-talet (Albers et al. 2002:44–45) fann inte en korrelation stark nog för att resultatet skulle kunna anses var statistiskt signifikant. Då den tidigare forskningen inom detta ämne är bristfällig är studier som vår av stor vikt för att granska om det skulle kunna finnas ett samband och i så fall vilket samband mellan unga vuxnas attityder och deras könsidentitet som hittas.

2.1 Uppskattad skaderisk med olika berusningsmedel

I den första delen lyfter vi tidigare forskning som studerat de uppskattade skaderisker som unga vuxna såg gällande olika berusningsmedel. Ayllón och Ferreira-Batistan publicerades 2018 artikeln: “Unemployment, drugs and attitudes among European youth”. I studien samlade de in data från fyra olika Eurobarometer surveys gjorda åren; 2004, 2008, 2011 och 2014. Urvalet bestod av unga européer i åldrarna 15–24 och data samlades in genom telefonintervjuer (Ayllón & Ferreira-Batistan, 2018:244). Ayllón & Ferreira-Batistan (2018:244) diskuterar unga européers associerade skaderisk till bland andra berusningsmedlen alkohol, cannabis, kokain och ecstasy. Unga européer i studien såg på berusningsmedels hälsorisk främst i relation till hur mycket de brukades och om det handlar om ett sporadiskt eller regelbundet bruk.

Ayllón & Ferreira-Batista (2018:245) visar i deras resultat att 55 procent av unga européer år 2011 och 56,3 procent år 2014 associerade regelbunden alkoholkonsumtion med "hög risk". Det var år 2011 1,9 procent och år 2014 1,5 procent som associerade regelbunden alkoholkonsumtion med "ingen risk". När frågan ställdes om sporadiskt bruk av alkohol var det 4,2 procent av unga européer år 2011 och 3,5 procent år 2014 som associerade sporadisk alkoholkonsumtion med "hög risk" och 31,3 procent år 2011 och 34 procent år 2014 som associerade sporadisk alkoholkonsumtion med "ingen risk" (Ayllón & Ferreira-Batista, 2018:245). Det har, utefter data, skett en marginell attitydförändring gällande alkoholkonsumtion, där regelbundet bruk över tid sågs som farligare. I motsats hade attityden till sporadiskt bruk ändrats till att ses som mer riskfri över tid.

Gällande regelbundet bruk av cannabis visar Ayllón & Ferreira-Batista (2018:245) i sitt resultat att 67,8 procent av unga européer år 2011 och 64,3 procent år 2014 associerade regelbundet cannabisbruk med "hög risk". Det var 1,5 procent av unga européer år 2011 och 2,8 procent år 2014 som associerade regelbundet cannabisbruk med "ingen risk". När frågan ställdes om sporadiskt bruk av cannabis var det 23,4 procent år 2011 och 21,8 procent år 2014 som associerade cannabisbruk med "hög risk" och år 2011 14,9 procent och år 2014 18,9 procent som associerade sporadiskt cannabisbruk med "ingen risk". Det var färre år 2014 som associerade både sporadiskt och regelbundet bruk av cannabis med hög risk än vad som gjordes år 2011. Det var även fler som år 2014 som ansåg att bruket var riskfritt än vad som gjordes år 2011.

Datan i Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) resultat visar att attityden till kokain var oförändrat associerad med hög risk, förutom gällande sporadiskt bruk och "hög risk", där det skedde en minskning från 64,7 procent år 2011 till 61,7 procent år 2014. Det sporadiska kokainbruket associerades över tid med något lägre skaderisk. Gällande ecstasy har attityden till skaderisk bland unga européer varit i princip även den oförändrat hög, dock inte lika hög som för kokain.

I Albers et al. publicerar 2002 artikeln: "Gender, Grade, and Ethnic Differences in Student Attitudes and Perceptions of Harm Towards Substance Use", som tar upp skillnaderna mellan tjejer och killars attityder när det gäller skaderisk med olika berusningsmedel. Studien hämtar sin data från studenter mellan (15–18 år) som ingick i samhällsförankrat förebyggande program mot drogbruk i den amerikanska delstaten Nevada, organiserat av The Bureau of Alcohol and Drug Abuse (BADA). Studiens urval bestod av samtliga 829 studenter som deltog i detta program, 472 tjejer och 357 killar (Albers et al. 2002:44–45).

Studien undersöker attityder gällande ungdomars uppskattad skaderisk av bruk av alkohol, tobak och andra droger samt undersöker attityder gällande bruk.

Könsidentitet, utbildningsnivå och etnicitet var de variabler som studerades i studien. Vi kommer dock bara ta upp det resultat som studien gav gällande könsidentitet. Albers et al. (2002:45–46) fann små skillnader i attityder mellan tjejer och killar, där tjejer i något större utsträckning än killar tyckte det var fel att bruka alkohol, tobak och andra droger och i något större utsträckning än killar uppfattade en högre skaderisk med berusningsmedlen. Dock lyfter Albers et. al. (2002:45) att denna skillnad är så liten att den inte är statistiskt signifikant och därför inte kan antas motsvara en större population.

2.2 Koppling mellan attityder och bruk

I den andra delen lyfter vi tidigare forskning som studerat hur unga vuxnas attityder hänger ihop med bruk av olika berusningsmedel. Bahr, Hoffmann och Yang publicerar 2005 artikeln: "Parental and Peer Influences on the Risk of Adolescent Drug Use", som studerar hur familjen påverkar ungdomars drogbruk. Data samlades in genom en enkätundersökning och urvalet bestod av 3 469 studenter i åldrarna 12–19 år, 51 procent tjejer och 49 procent killar.

Bahr, Hofmann och Yang (2005:545) data visar på att vänner var den faktor som hade störst (50 procent) inverkan på ungdomarna inställning till och bruk av berusningsmedel. Den näst största faktorn enligt studien var attityder och bruk inom ungdomens familj. Föräldrar som accepterar användning av berusningsmedel och syskon som använde berusningsmedel gjorde att ungdomar hade en mer positiv inställning till bruk. Föräldrar var enligt Bahr, Hoffmann och

Yang (2005:546) överlag mer benägna att övervaka om deras barn brukade cannabis eller andra illegala droger, men inte på samma sätt om det handlade om cigarettrökning. Ungdomarnas beslut om att börja använda berusningsmedel beskrivs av Bahr, Hoffmann och Yang (2005:546) som en komplex process, där familjens attityder och beteende, föräldrars acceptans eller avståndstagande till olika berusningsmedel och syskons bruk kan forma ungdomarnas attityd, val av vänkrets och om de väljer att börja använda olika berusningsmedel själva (Bahr, Hoffmann & Yang 2005:546).

2.3 Förbud mot olika berusningsmedel

I den tredje delen lyfter vi tidigare forskning som studerat unga vuxnas inställningar till förbud mot olika berusningsmedel. Palladino, Hone och Filippidis publicerar 2018 artikeln: "Challenges in support for bans of illicit drugs, tobacco and alcohol among adolescents and young adults in Europe, 2008–2014". Artikeln analyserar data från Flash Eurobarometer survey som har hämtat data i tre omgångar under åren: 2008, 2011 och 2014. Urvalet som analyseras i artikeln (Palladino, Hone & Filippidis, 2018:24) valdes ut genom slumpmässigt urval bland ungdomar och unga vuxna från 27 olika EU-länder. Urvalsgruppen var mellan 15 och 24 år gamla och data samlades in genom telefonintervjuer. Palladino, Hone och Filippidis (2018:24) artikel undersöker ungdomars och unga vuxnas (i EU-länder) inställning till förbud mot alkohol, tobak, kokain, heroin, ecstasy och cannabis.

Palladino, Hone och Filippidis (2018:26–27) data visar på förändringen i stöd för förbud som skett bland ungdomar och unga vuxna i Sverige. Från 2008 till 2014 har stödet för förbud mot alkohol minskat med 1,4 procent (från 7,3 procent till 5,9 procent) och stödet för förbud mot tobak har minskat med 9,6 procent (från 26,7 procent till 17,1 procent) (Palladino, Hone & Filippidis, 2018:26). Stödet för förbud i Sverige gällande narkotika har också minskat, dock bara marginellt när det kommer till kokain som minskat med 2,7 procent (från 98,1 procent till 95,4 procent) (Palladino, Hone & Filippidis, 2018:27). Heroin har minskat med 1,7 procent (från 98,1 procent till 96,4 procent) och ecstasy som har minskat med 2,7 procent (från 97,5 procent till 94,8 procent). Det faktum att stödet för förbud mot

kokain, heroin och ecstasy är i princip oförändrade menar Palladino, Hone och Filippidis (2018:27) kan bero på att riskerna med dessa droger är väl etablerade bland ungdomar och unga vuxna. Stödet för förbud mot cannabis har minskat med 20 procent (från 89,5 procent till 69,5 procent) från 2008 till 2014 (Palladino, Hone & Filippidis, 2018:26).

Denna tydliga trend menar Palladino, Hone och Filippidis (2018:26) kan bero på att cannabis associeras med mindre risk än de tidigare nämnda narkotikan.

Enligt Palladino, Hone och Filippidis (2018:23) är just ungdomars och unga vuxnas attityder till förbud extra relevant för att se var trender är på väg, då deras åsikter har förändrats i väldigt snabb takt de senaste åren. Palladino, Hone och Filippidis (2018:29) skriver även att det inte finns något tydligt samband mellan ungdomarnas attityd till cannabis och om drogen är illegal eller legal i landet de bor i. Det faktum att cannabis på senare år använts medicinskt syfte anses inte vara en faktor som påverkar i vilken utsträckning ungdomar och unga vuxna använder cannabis, men denna faktor skulle kunna vara bidragande till den förändrade attityden till cannabisbruk.

3. Teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att analysera studiens resultat utifrån två teoretiska utgångspunkter, inlärningsmodellen och könssocialisation. Vi anser att dessa teoretiska utgångspunkter är väsentliga för studien då inlärningsmodellen ger en förklaring till hur unga vuxnas attityder till berusningsmedel och de trender som finns kan komma av att de lär sig av vänner och familj och på så vis lärs in i en viss attityd till olika berusningsmedel. Könssocialisation har vi med för att ge en teoretisk förklaringsgrund till de skillnader i åsikter som framträder mellan de som identifierar sig som tjejer/kvinnor och de som identifierar sig som killar/män.

3.1 Inlärningsmodellen

Inlärningsmodellen (Johnson, Richert och Svensson, 2017:99) har en inriktning som syftar på sociologiska inläringsteorier. Modellen bygger på att inläring inte sker individuellt utan att vi lär oss saker i olika sociala sammanhang. Fokus ligger även på inläringens sociala natur och hur människor fattar beslut efter reflektion och väljer sitt beteende. Ett beteende som anses förklaras av sociologisk inläringsteori är drogbruk. Ett exempel på detta är att man omger sig med personer med specifika åsikter och därefter observerar och tar efter dessa åsikter och beteenden.

Att ungdomar har personer i sin närhet som kan introducera och "lära upp" dem ses som en faktor för att den ungdomen ska ta upp bruket och fortsätta på egen hand. Johnson, Richert och Svensson (2017:100) skriver att inläringen även påverkas av grupstryck, att drogbruk kan öka acceptans inom umgängeskretsen och vara ett redskap för unga individer för att skapa sig en tydlig social identitet. Att dricka alkohol, röka och använda narkotika kan även vara ett redskap i revolt mot föräldrarnas synsätt, (om de är negativt inställda) och som ett sätt att ta steg in i vuxenlivet (Johnson, Richert och Svensson: 2017).

3.2 Könssocialisation

Könssocialisation är en förklaringsmodell som till stor del kan förklara de skillnader i attityder och beteenden som finns mellan könsidentiteterna "kvinna" och "man". De sociala könen och hur vi formas för att passa in i dem har formats av vår historia, gammal och nutida. Berner et al. (1963:18) beskriver "kvinnan" och "mannens" sociala roller som ett konkret mönster av handlingar, åtaganden och undvikanden. Hirdman skriver om hur könsrollerna historiskt har format kvinnans och mannens tänkta plats och roll i samhället: "Hon vid spisen, eller i sängen. Han vid brännvinsskåpet, kommoden, eller helst kanske på tröskeln, på väg ut" (Hirdman, 2003:94). Detta utdrag målar upp en bild av det tydliga särskiljandet mellan "kvinnan" och "mannen" som fortfarande var dominerande under majoriteten av 1900-talet.

Denna "sorteringsprincip" där individer beroende på biologiskt kön fördelas olika uppgifter, skyldigheter och rättigheter förklaras som en socialisering som individer från barnsben lär sig och förväntas anpassa sig efter. Vad som är manligt och kvinnligt kan enligt Berner et al. (1963:19) ha lite olika innebörd inom olika kulturer och samhällen, men könsstämpeln finns oavsett och övertramp bestraffas på subtila men verksamma sätt för att se till att de hålls i schack: "[...] kommer mor och far, senare kamrater, skola, arbetsliv att skapa "män" och "kvinnor" av det som en dag var ett ganska oskrivet litet människoblad" (Berner et al. 1963:19).

Två citat som beskriver skillnaden i hur flickor och pojkar förväntades bete sig utifrån det samhälle som var år 1963 då boken skrevs är dessa: "Inte ska du gråta som är pojke, slå tillbaka, vet jag!" och "En söt flicka niger och tar i hand [...]" (Berner et al 1963:30). Berner et al. (1963:138) lyfter utifrån det samhälle som var år 1963 då boken skrevs hur dessa könsroller har påverkat de som formas in i att vara män. Det står om att män sedan ung ålder pressas till att vara starka, tävlingsinriktade, aggressiva och inte visa sig ledsna eller sårbara. Detta menar Berner et al. (1963:138) kan vara en förklaring till att män, i större utsträckning än kvinnor associeras med ansträngningssjukdomar, kriminalitet, alkoholism och högre självmordsantal. Att bli hämmad i sitt behov för att ha intima och djupa

relationer till andra människor kan ses som en faktor till att män tar till andra medel för att dämpa ångest, som till exempel bruk av berusningsmedel (Berner et al. 1963:138).

4. Metod och metodologiska överväganden

I detta kapitel kommer vi börja med att gå igenom metodvalet och urvalsprocessen. Sedan går vi vidare till enkätens utformning, genomförande och val av analysmetod. Avslutningsvis kommer vi diskutera studiens reliabilitet och validitet, samt studiens etiska överväganden.

4.1 Metodval och metoddiskussion

Vi kommer använda oss av en kvantitativ metod i form av en enkätundersökning för att samla in data till vår studie. Bryman (2018:198) beskriver kvantitativ metod som följande i sin bok; "I allmänna ordalag formulerades den strategin som en insamling av numeriska data, en deduktiv syn på relationen mellan teori och forskning...". Med de enkätfrågorna ämnar vi alltså att på olika sätt försöka mäta och kartlägga verkligheten för att sedan komma fram till en objektiv syn av hur verkligheten ser ut.

Bryman (2018:215) skriver även att den kvantitativa metoden är en metod som handlar om mer än bara kvantifiering, den har nämligen fyra huvudintressen: mätning, kausalitet, generalisering och återskapande. Mätning handlar om att man på olika sätt vill mäta verkligheten för att få fram skillnader och ett objektiva mönster av verkligheten (Bryman 2018:203). Kausalitet handlar om att man vill beskriva varför verkligheten ser ut som den gör. "Kausalitet är en viktig faktor i merparten av den kvantitativa forskning som har ett förklarade fokus" (Bryman 2018:215). Generalisering handlar om att resultatet ska kunna generaliseras på en större population. Detta uppnår man genom att man tar fram ett representativt urval som speglar den population man vill undersöka (Bryman 2018:216). Den fjärde är återskapande och handlar om att andra ska kunna upprepa samma studie och uppnå samma resultat. "Om en sådan återskapande blir omöjlig, det vill säga att det inte går att reproducera en forskares resultat, kan man ifrågasätta resultatets validitet" (Bryman 2018:217).

Om sambandet är stort ses det som en styrka i förhållandet mellan de variabler som mäts. Om sambandet är svagt, menar Bryman (2018:208) att data kan förmodas vara instabil och att respondenternas svar ej är tillförlitliga.

Bryman (2018:208) diskuterar även mot sitt eget påstående, eftersom när det kommer till samhällsvetenskaplig forskning skrivs att en förändring i respondenternas svar inte alls behöver betyda att forskningsresultatet i en studie är instabil och att svaren inte skulle vara tillförlitliga. Detta då respondenternas svar och åsikter kan ha förändrats över tid. Inom samhällsvetenskapliga forskningsrapporter ses inte återskapande som en viktig komponent, då målet med forskningsstudien ofta är att genom longitudinella undersökningar få en förståelse för de förändringar som sker över tid (Bryman, 2018:208).

Vi kommer nu att gå igenom några av Brymans (2018:286–290) fördelar respektive nackdelar med att använda sig av en enkätundersökning jämfört med en strukturerad intervju. Den första fördelen med att använda sig av en enkätundersökning är att de är billiga att utföra i jämförelse med intervjuer där man måste lägga mer tid och pengar (för resor och/eller telefonkostnader vid telefonintervjuer). Den andra fördelen med att använda sig av en enkätundersökning är att enkäter är snabba att genomföra i relation till intervjuer. Respondenterna fyller själva i enkäten och man kan nå ut till många respondenter i jämförelse med strukturerade intervjuer. Den tredje och sista fördelen med en enkätundersökning är att det inte medför någon “intervjuareffekt”, med begreppet menas att den som intervjuar kan påverka svaren hos den som intervjuas. Vid en enkätundersökning delar man ut enkäterna och låter sedan respondenterna själva fylla i dem, detta gör att man inte riskerar att påverka respondenternas svar i enkätundersökningen.

Den första nackdelen med att använda sig av en enkätundersökning är att det inte finns möjlighet att ställa eventuella följdfrågor till respondenterna som det finns vid en strukturerad intervju. Detta eftersom det finns begränsat antal frågor i en enkätundersökning. Den andra nackdelen med en enkätundersökning är att man inte kan ställa för många frågor eftersom det finns risk att respondenterna tröttnar och att bortfallet ökar. Den tredje och sista nackdelen med en enkätundersökning

är att man inte kan samla in tilläggsinformation som vid en strukturerad intervju. Vid en strukturerad intervju kan intervjuaren inte bara få svar på sina intervjufrågor utan även notera saker runt intervjupersonen, till exempel gällande hemmet eller arbetsplatsen där intervjun genomförs. Detta går man miste om vid en enkätundersökning eftersom enkäterna delas ut vid en specifik plats och sedan samlas in.

4.2 Urvalsprocess

Vid insamling av material till studien valde vi att utgå ifrån ett icke slumpmässigt urval, detta eftersom studiens begränsningar (tid och resurser) inte kunde göra ett slumpmässigt urval möjligt. Bryman (2018:222) beskriver ett icke slumpmässigt urval som när man väljer ut en specifik grupp att undersöka i en population medan ett slumpmässigt urval är när alla människor i en population kan delta i undersökningen. Inom icke slumpmässigt urval valde vi att använda oss av ett snöbollsurval för att samla in materialet till studien. Ett snöbollsurval är när en forskare tar kontakt med ett mindre antal personer som tillhör den önskade urvalsgruppen, sedan används dessa respondenter för att komma i kontakt med fler relevanta respondenter (Bryman, 2018:245). Detta genom att forskaren ber respondenterna tipsa personer de känner eller dela informationen vidare.

Utifrån snöbollsurval valde vi att tillfråga ett par unga vuxna tjejer och killar födda mellan 1999 och 1995 i vår närmiljö. När dessa respondenter samtyckt till och genomfört enkätundersökningen bad vi dem dela informationsbrevet med personer som studien sökte. Vi bad alltså respondenterna att fråga personer de kände om de kunde tänka sig att delta i enkätundersökningen. Vi valde denna urvalsgrupp för att de respondenterna var lätta att komma åt i och med att respondenterna var i samma ålder som författarna. Vi valde även denna urvalsgrupp för att vi visste att svarsfrekvensen skulle vara hög om vi tog denna grupp.

Vi valde att avsluta enkätundersökningen efter en vecka och då hade vi fått svar från 30 tjejer och 26 killar födda mellan 1999 och 1995. Urvalsstorleken blev därmed 56 respondenter sammanlagt. Det var dock en respondent som

identifierade sig som ickebinär i studien, vi valde av etiska och statistiska skäl att inte redovisa denne personens svar i studien. Vi tog detta beslutet för att det skulle bli en för liten urvalsgrupp att redovisa, det skulle bli svårt att dra slutsatser ifrån en enskild persons svar, samt att det skulle blottlägga personen i fråga. Vi valde denna urvalsstorlek för att vi ansåg det som både rimligt och genomförbart i och med studiens begränsningar (tid och resurser). “Beslut om urvalsstorlek brukar därför alltid utgöra en kompromiss mellan tid, pengar, behov av precision och ett flertal andra faktorer...” (Bryman 2018:238). Enligt Bryman (2018:245) är ett problem med att välja ett snöbollsurval dock att det inte går att generalisera resultatet på en större population. Detta eftersom man inte vet vilken population respondenterna tillhör inom urvalet, det finns även en risk att relevanta grupper inte kommer med. Vi är alltså väl medvetna om bristerna med snöbollsurval och dess begränsningar men väljer ändå att använda denna urvalsprocess för att det som tidigare nämnts funnits begränsningar inom studien (tid och resurser) som gjort att ingen annan urvalsprocess varit möjlig. Även fast studiens resultat i slutändan inte kommer att kunna generaliseras på en större population, anser vi ändå denna studie som viktig eftersom den senare kan bidra till vidare forskning inom området.

4.3 Enkätens utformning & genomförande

Vi använde oss av redskapet Google Formulär för att samla in enkätsvar från respondenterna. Vi använde oss av en digital enkät istället för att dela ut enkäterna fysiskt då det var lättare att administrera och förenklade även analysprocessen. Enligt Bryman (2018:297) är fördelen med en digital enkät att svaren organiseras automatiskt och kan enkelt laddas ner till en databas, vilket gör det lättare att koda och hantera ett stort antal enkäter. Vi sparade inte bara tid utan minimerade även risken för att koda det insamlade materialet fel. Några andra fördelar som nämns är att det är låga kostnader, snabb respons och minskar risken för obesvarade frågor (2018:303). Bryman (2018:303–304) nämner dock även nackdelarna som kan uppstå med en digital enkät. Att det exempelvis kräver motivation till att svara, risk för att respondenterna fyller i enkätundersökningen upprepade gånger och det finns risk för låg svarsfrekvens.

Vid utformningen av enkätundersökningen hade vi från början i åtanke att inte göra en för ”tät” enkätundersökning. Detta för att det skulle medföra risk för bortfall eftersom en ”tät” enkät kan avskräcka respondenter från att besvara enkätundersökningen (Bryman, 2018:292). Vi designade därför enkätundersökningen så att den skulle se mer ”tunn” ut för att den skulle kännas lättare att besvara. Det uppnådde vi genom att i början av enkätundersökningen skriva en tydlig, kortfattade men ändå informativ presentation som skulle fånga respondenternas intresse. I presentationen och även i alla frågor skrev vi en tydlig instruktion om hur respondenterna skulle besvara frågorna (Bryman, 2018:293).

Enkätundersökningen började efter presentationen med två personliga faktafrågor (födelseår och könsidentitet). Dessa två faktafrågor användes för att kunna kategorisera respondenternas svarsalternativ i grupper för att enklare kunna analysera likheter och skillnader (2018:320). För att sedan få svar på uppsatsens frågeställningar utformades 25 frågor som delades in i fyra olika teman; alkohol, tobak, narkotika och cannabisprodukter. I enkätundersökningen användes främst attitydfrågor där svarsalternativen liknande skalor, detta för att lättare kunna mäta respondenternas attityder till de olika berusningsmedel (Bryman, 2018:320).

Vid utformningen av enkätfrågorna tog vi även inspiration ifrån en enkätundersökning som Barnombudsmannens (2005:18–22) använde sig av för att mäta barn och ungdomars attityder till olika berusningsmedel. Vi har utformat några frågor och svarsalternativ själva, men även arbetat om några färdiga enkätfrågor som vi hittat i Barnombudsmannens (2005) enkätundersökning. Omarbetningen av Barnombudsmannens (2005) enkätfrågor gjorde för att anpassa enkätundersökningen för vår valda urvalsgrupp. Vi tog inspiration och omarbetade existerande enkätfrågor eftersom de redan beprövats, håller god kvalitet samt underlättar vid jämförelse med tidigare forskning (Bryman, 2018:333). Enkätundersökningen avslutas sedan med en öppen fråga där respondenterna själva fick kryssa i sina svarsalternativ, samt om de vill motivera varför de valt det/de svarsalternativ/et.

Vi använde oss främst av slutna frågor för att de är frågor som är lätta att bearbeta, jämföra, samt är lätta att ställa och besvara (Bryman, 2018:316–317). Dock är

nackdelen med att använda sig av slutna frågor enligt Bryman (2018:317) att man går miste om mer nyanserade svar som öppna frågor ger, de kan minska motivation samt att respondenterna kan sakna svarsalternativ i enkätundersökningen. För att motverka de nackdelar som finns med slutna frågor valde vi att på de flesta frågorna ha med svarsalternativet: "annat". Detta svarsalternativ användes då vi inte ville begränsa respondenternas svar helt och hållet, utan ge utrymme för de respondenter som inte höll med om något angett svarsalternativ. Vi valde även att på den första frågan i varje enskilt tema att använda oss av ett "vet ej" alternativ. Vi ville ha med ett neutralt svarsalternativ på denna fråga för att inte behöva tvinga respondenterna till att svara något som inte stämde överens med deras uppfattning (Bryman, 2018:328). Vi valde att inte använda neutrala svarsalternativ på övriga frågor eftersom vi ansåg att respondenterna borde ha någon form av attityd eller uppfattning om de andra frågorna och att ett neutralt svarsalternativ därför inte behövdes. Vi hade velat använda oss av öppna frågor i enkätundersökningen för att få mer ärliga, djupa och spontana svar (Bryman, 2018:315). Detta var dock inte möjligt inom uppsatsens ramar och begränsningar, eftersom öppna frågor skulle ta mer tid att bearbeta och analysera och även riskera bortfall då öppna frågor kräver en större insats från respondenterna än vad slutna frågor gör (Bryman, 2018:316). I enkätundersökningen valde vi även att presentera svarsalternativen vertikalt, detta eftersom det blir tydligare för respondenterna att urskilja frågorna från svarsalternativen, men även tydliggöra de olika svarsalternativen, samt minimerar riskerna för att de besvarar frågorna på fel sätt (Bryman, 2018:293).

När vi kändes oss nöjda med enkätundersökningen valde vi att genomföra en pilotundersökning för att säkerställa enkätundersökningens tydlighet och svarsalternativens lämplighet, samt att försäkra oss om att den inte innehöll felaktigheter som vi själva hade missat (Bryman, 2018:332). Vi genomförde en pilotundersökning på personer i spridda åldrar för att få en så heltäckande feedback som möjligt. "Pilotstudien ska inte göras med individer som kan ingå i det urval man gjort (eller ska göra) utifrån en population" (Bryman, 2018:332). Efter pilotstudien fick vi in synpunkter som gjorde att vi kunde omarbета och ändra enkätundersökningens inledning, frågor, påståenden och svarsalternativ.

Avslutningsvis genomfördes enkätundersökningen genom att vi skickade ut informationsbrevet till respondenterna. I informationsbrevet fick respondenterna tillgång till länken till enkätundersökningen som de sedan gick vidare till och genomförde. När respondenterna väl fyllt i enkäten tryckte det på ”skicka in” och enkätsvaren registrerades automatiskt. Vi bad sedan respondenterna att tipsa personer de kände eller på andra sätt dela informationen vidare till personer som ingick i studiens urvalsgrupp.

4.4 Analyismetod

Vi vill i denna uppsats undersöka unga vuxnas attityder till berusningsmedel, samt se om attityderna skiljer sig i förhållande till könsidentitet. För att kunna göra det utformade vi som tidigare nämnt enkätfrågor som kunde samla in de variabler vi sökte efter. Vi började med att omvandla enkätsvaren i Google formuläret till data i ett kalkylark i Excel. Vi kodade sedan om data med olika siffror och avslutade med att mata in insamlade data i det statistiska dataprogrammet IBM SPSS Statistics. Vi bröt ner enkätsvaren och kodade om dem för att dataprogrammet skulle kunna omvandla enkätsvaren till statistik som sedan kunde användas till för att skapa tabeller och diagram (Bryman, 2018:404). Variablerna könsidentitet och attityder går inte att rangordna, dessa variabler kallas därför för nominalvariabler (Eliasson, 2018:35). Eliasson (2018:35) skriver att eftersom nominalvariabler inte går att rangordna så används SPSS bara för att skilja de olika svarsalternativen åt. Till exempel visa på hur många tjejer som svarade på ett visst sätt i relation till hur killarna svarade. Eliasson (2018:66) nämner även att tabeller och diagram är ett bra sätt att redovisa nominalvariabler.

För att analysera den kvantitativa data som samlats in använder vi oss av både univariat analysmetod och bivariat analysmetod. Bryman (2018:411) beskriver univariat analysmetod som en analys av en variabel i taget. Till exempel enbart redovisa åldern på besökarna i en mataffär. Vi använder oss av SPSS för att ta fram den univariata statistiken och lade sedan in statistiken i frekvenstabeller. Vi använder oss frekvenstabeller för att redovisa respondenternas födelseår och könsidentitet i resultatet. ”En frekvenstabell visar antalet personer och den

procentuella andelen personer som hör till var och en av de kategorier som finns för den aktuella variabeln” (Bryman 2018:411).

Bryman (2018:416) beskriver bivariat analys som en analys med två variabler i taget, detta för att man ska kunna se hur de förhåller sig till varandra. Till exempel kan man jämföra hur attityder till alkohol skiljer sig mellan män och kvinnor. För att kunna göra en bivariat analys behövs som redan nämnt två variabler att jämföra, dessa kallas oberoende och beroende variabel. ”Den variabel som uppkommit tidigast kallas för *oberoende variabel* och den variabel den påverkar kallas för *beroende variabel*” (Eliasson, 2018:90). I vårt fall blir den oberoende variabeln könsidentitet eftersom vi vill undersöka tjejer och killars attityder till berusningsmedel. Den beroende variabeln blir därför de olika frågorna om attityder eftersom de ändras beroende på vilket berusningsmedel vi frågar om. Vi använder oss av SPSS för att ta fram den bivariata statistiken och lade sedan in statistiken i korstabeller och stapeldiagram. Detta för att kunna undersöka om det råder ett samband mellan de oberoende och beroende variablerna.

Korstabeller och stapeldiagram används för att redovisa hur olika nominalvariabler förhåller sig till varandra, detta genom att redovisa antalet svar i kombination med svarsalternativen (Eliasson, 2018:99). Stapeldiagram passar att använda för att redovisa nominalvariabler med inte allt för många svarsalternativ, detta gör resultatet tydligt och överskådligt (Eliasson, 2018:68).

Eliasson (2018:99) skriver även att den oberoende variabeln ska stå i korstabellens kolumner (x-axeln) och att den beroende variabeln ska stå i korstabellens rader (y-axeln).

4.5 Reliabilitet och validitet

Bryman (2018:207–208) beskriver reliabilitet som ett sätt att mäta datas eller studiens pålitlighet och följdriktighet. Begreppet reliabilitet innebär även att det slutgiltiga resultatet ska kunna gå att upprepas. För att öka studiens reliabilitet valdes specifika frågor ut utifrån bestämda teman som grundade sig på studiens frågeställningar. Detta gjordes för att säkerställa att studien skulle få svar på sina

valda frågeställningar, samt få mätbara svar. Vi valde även att göra en pilotstudie på ett antal personer innan den riktiga enkätundersökningen genomfördes. Detta för att testa om enkätundersökningens utformning fungerade, samt om den gav mätbara svar. Synpunkterna som vi sedan fick in gjorde att vi kunde omformulera och ändra enkätundersökningens inledning, frågor, påståenden och svarsalternativ. Detta gjorde att riskerna minskade för att de riktiga respondenterna skulle missuppfatta eller inte förstå enkätundersökningen (Eliasson, 2018:15). Vid bearbetning av insamlade data gick vi även upprepade gånger igenom att vår data kodats in rätt och att resultaten stämde för att öka studiens reliabilitet (Eliasson, 2018:16). Om studien skulle göras om vid ett annat tillfälle är vi inte säkra på att de skulle få ett liknande resultat. Detta eftersom vi använt oss av ett snöbollsurval som inte går att applicera på en större population. Det skall också nämnas att resultatet kan förändras över tid eftersom attityder har en tendens att förändras och inte är något bestående (Bryman, 2018:208).

Bryman (2018:209) beskriver validitet som ett sätt att mäta om den data man har samlat in verkligen mäter det fenomenet man har för intention att studera. Ett välanvänt exempel är frågan om siffran en individ får på ett intelligenstest verkligen motsvarar personens intelligens. För att öka studiens validitet utformades en enkätundersökning som enbart ställde relevanta frågor och påståenden som sedan användes för att besvara uppsatsens syfte och frågeställningar (Eliasson, 2018:16). Vi valde att utforma enkätundersökningen i fyra olika teman med samma frågor och påståenden i varje tema för att göra det lättare för respondenterna att besvara och förstå. Frågorna och påståendena ställdes tydligt i enkätundersökningen och de olika berusningsmedlens innebörd förklarades även i varje tema för att respondenterna inte skulle kunna misstolka och besvara enkäten felaktigt (Eliasson, 2018:144).

4.6 Forskningsetiska överväganden

Under vår forskningsprocess har vi tagit ett antal etiska överväganden i beaktning. Vi har utgått ifrån vetenskapsrådets (2002:6) fyra forskningsetiska principer under studiens gång, vilka är följande; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Vetenskapsrådet (2002:7) beskriver informationskravet på följande sätt; ”Forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte”. Vi uppfyllde informationskravet i studien genom att vi först skickade ut ett digitalt informationsbrev per mejl till respondenterna (se bilaga 1) innan de deltog i studien. I informationsbrevet fanns information om; studiens syfte och upplägg, samt respondenternas uppgift och villkor. Vi avslutade informationsbrevet med att informera om var uppsatsen skulle publiceras, betonade studiens frivillighet och att respondenterna kunde när som helst avbryta sin medverkan, samt bifogade våra kontaktuppgifter. Informationskravet uppfylldes även i enkätundersökningen (se bilaga 2) eftersom vi där bifogade samma information från informationsbrevet så att respondenterna inte skulle kunna gå miste om informationen.

Vetenskapsrådet (2002:9) beskriver samtyckeskravet på följande sätt: ”Deltagare i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan”. Vi uppfyllde samtyckeskravet i studien genom att vi skrev både i informationsbrevet och i enkätundersökningen (se bilaga 1–2) att det var frivilligt att delta i undersökningen, samt att de när som helst kunde avbryta sin medverkan. Respondenterna i studien var alla över 18 år vilket medförde att målsmans samtycke inte behövdes utan att det enbart räckte med respondenternas eget samtycke. ”Förutsatt att utförlig information medföljer enkätformuläret enligt vad som anges i kommentarerna till regel 1, kan det individuella samtycket anses ha lämnats när enkäten returneras ifyllt” (Vetenskapsrådet, 2002:9).

Vetenskapsrådet (2002:12) beskriver konfidentialitetskravet på följande sätt; ”Uppgifter om alla i en undersökning ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem”. Vi uppfyllde konfidentialitetskravet genom att vi i både informationsbrevet och enkätundersökningen (se bilaga 1–2) informerade om att respondenterna inte behövde ange några personuppgifter och att enkätsvaren skulle anonymiseras i studien. Vi informerade även att svaren endast skulle läsas av oss och av vår handledare, samt att enkätsvaren skulle raderas efter att uppsatsen publicerats.

Vetenskapsrådet (2002:14) beskriver nyttjandekravet på följande sätt;
”Uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för
forskningsändamål”. Avslutningsvis uppfylldes nyttjandekravet genom att vi i
informationsbrevet och i enkätundersökningen (se bilaga 1–2) informerade om att
de insamlade enkätsvaren endast skulle användas i detta angivna forskningssyfte.

5. Resultat

Här presenterar vi resultatet av enkätundersökningen. Vi har valt att dela upp resultatet utifrån valda teman som i sin tur utgår ifrån uppsatsens frågeställningar. Vi kommer börja med att presentera urvalsgruppen. Vi kommer sedan att presentera svaren utifrån uppsatsens frågeställningar i ordningen; alkohol, tobak, narkotika och cannabisprodukter.

5.1 Svarande

Enkätundersökningen genomfördes digitalt och besvarades av 57 unga vuxna i åldrarna 20–25 (se tabell 1). Det var 30 tjejer/kvinnor, 26 killar/män och en ickebinär som deltog i enkätundersökningen (se tabell 2).

Tabell 1. Födelseår. Procent (antal). N=57.

Svarsalternativ	N	Procent
1999	17	30
1998	19	34
1997	7	11
1996	6	11
1995	8	14
TOTALT	57	100

Tabell 2. Könsidentitet. Procent (antal). N=57.

Svarsalternativ	N	Procent
Tjej/Kvinna	30	52,6
Kille/Man	26	45,6
Ickebinär	1	1,8
Annat	0	0
Vill ej ange	0	0
TOTALT	57	100

Då det bara var en person som deltog i studien som identifierar sig som ickebinär valde vi av etiska och statistiska skäl att inte redovisa denne persons svar.

Detta för att det skulle bli en för liten urvalsgrupp att redovisa, att det skulle bli svårt att dra några definitiva slutsatser utifrån det resultatet och för att det skulle blottlägga personen i fråga. I resultatet som kommer vi endast lyfta svar från resterande 56 respondenter: 30 tjejer och 26 killar.

5.2 Attityder till alkohol

I det här avsnittet presenteras korstabeller och diagram för att besvara frågeställningen: Vad har unga vuxna för attityder till alkohol? Samt undersöka om attityderna skiljer sig åt i förhållande till könsidentitet. För att göra resultatet tydligt har vi valt att dela upp detta tema i tre underrubriker:

Riskbedömning gällande alkohol, unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av alkohol och omgivningens påverkan på attityder till alkohol.

5.2.1 Riskbedömning gällande alkohol

Tabell 3 visar på en stor spridning i svaren bland både tjejer och killar, där flest, oberoende av könsidentitet tyckte att alkoholkonsumtion bara är lite farligt.

Tabell 3. Är det farligt att dricka alkohol? Procent (antal). N=56.

Svarsalternativ	Tjejer/Kvinnor	Killar/Män	TOTALT
Ja, väldigt farligt	13,3 (4)	3,8 (1)	8,9 (5)
Ja, ganska farligt	26,7 (8)	23,1 (6)	25,0 (14)
Ja, men bara lite farligt	53,3 (16)	46,2 (12)	50,0 (28)
Nej, inte farligt	3,3 (1)	23,1 (6)	12,5 (7)
Ingen aning	3,3 (1)	3,8 (1)	3,6 (2)
TOTALT	100 (30)	100 (26)	100 (56)

Diagram 1 visar på en attitydskillnad mellan tjejer och killar, där den största andelen av tjejerna ansåg att alkoholkonsumtion är farligt då det skadar kroppen fysiskt och den största andelen av killarna ansåg att det är farligt då det kan leda till skada mot andra.

Diagram 1. Varför är det farligt att dricka alkohol? N=47.

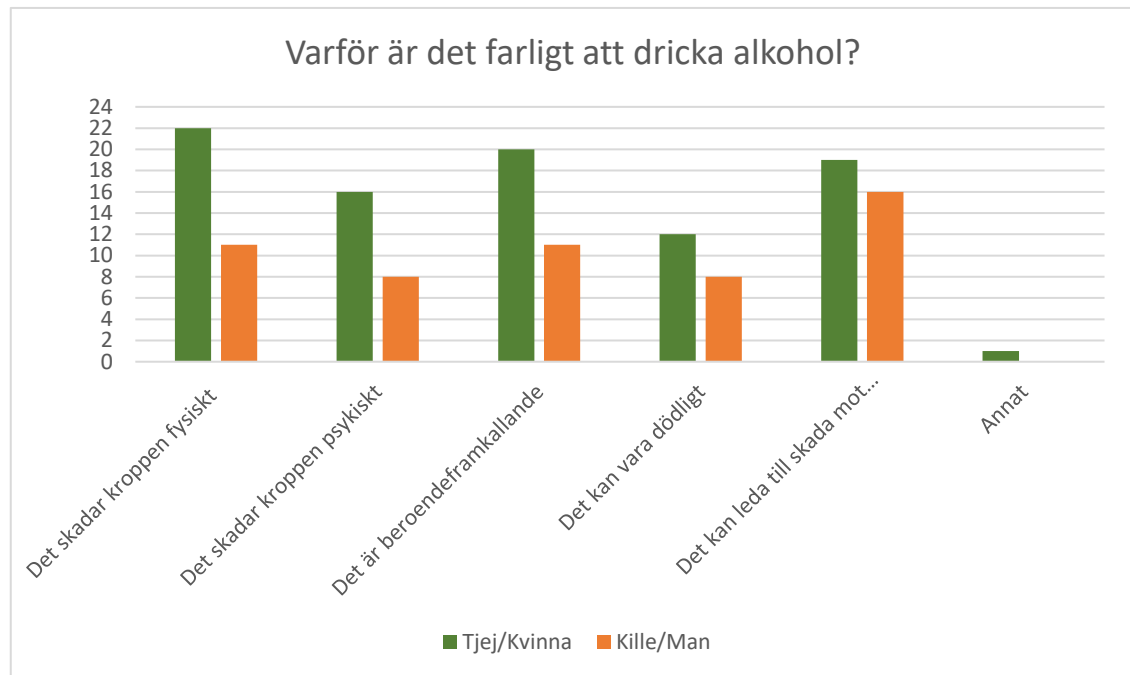
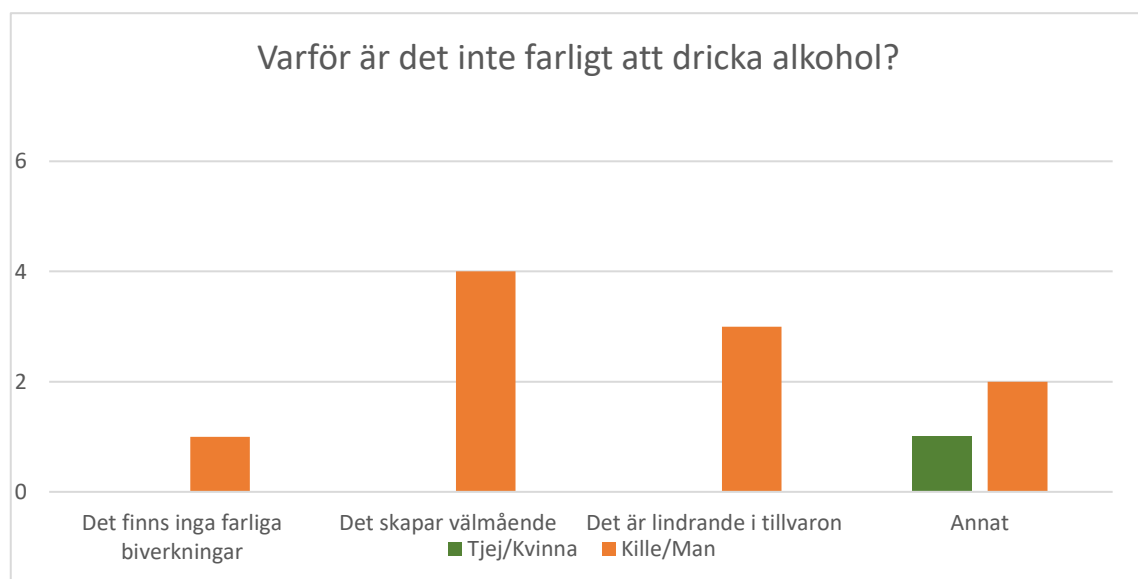

Diagram 2 visar på en stor attitydskillnad mellan tjejer och killar, då detta svarsalternativ var starkt representerat bland killar. Flest ansåg att alkoholkonsumtion var ofarlig då det skapar välmående.

Diagram 2. Varför är det inte farligt att dricka alkohol? N=8.

5.2.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av alkohol

Diagram 3 visar att både tjejer och killar främst tyckte att det är upp till var och en att bestämma om de vill dricka alkohol eller ej.

Diagram 3. Vad tycker du om att personer i din ålder dricker alkohol? N=56.

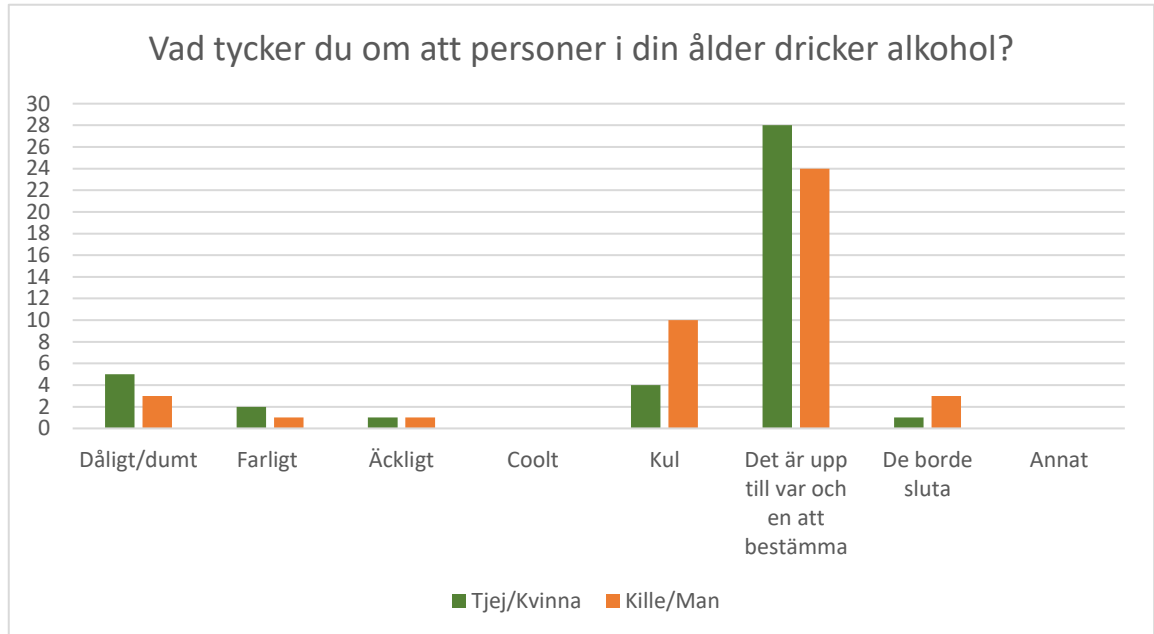
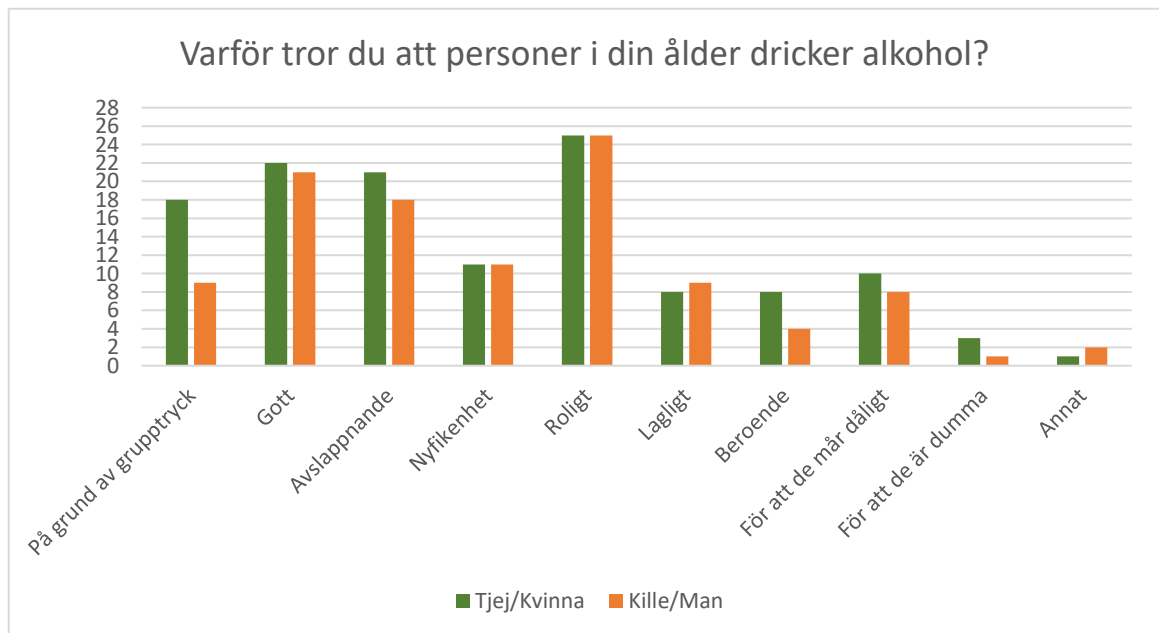

Diagram 4 visar att tankarna om varför jämnåriga brukar var lika mellan tjejer och killar, där de allra flesta trodde att jämnåriga dricker alkohol för att det är roligt.

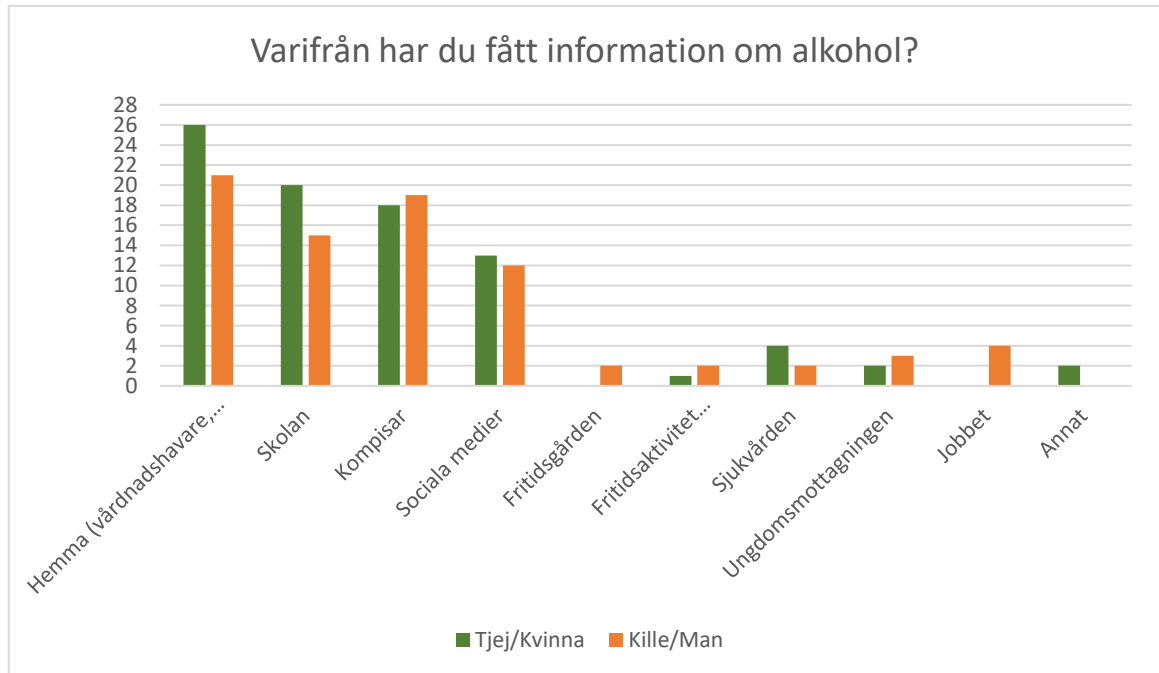
Diagram 4. Varför tror du att personer i din ålder dricker alkohol? N=56.

5.2.3 Omgivningens påverkan på attityder till alkohol

Diagram 5 visar att både tjejer och killar främst hade fått information om alkohol hemifrån, från vårdnadshavare, syskon och släkt.

Diagram 5. Varifrån har du fått information om alkohol? N=56.

5.3 Attityder till tobak

I det här avsnittet presenteras korstabeller och diagram för att besvara frågeställningen: Vad har unga vuxna för attityder till tobak? Samt undersöka om attityderna skiljer sig åt i förhållande till könsidentitet. För att göra resultatet tydligt har vi valt att dela upp detta tema i tre underrubriker: Riskbedömning gällande tobak, unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av tobak och omgivningens påverkan på attityder till tobak.

5.3.1 Riskbedömning gällande tobak

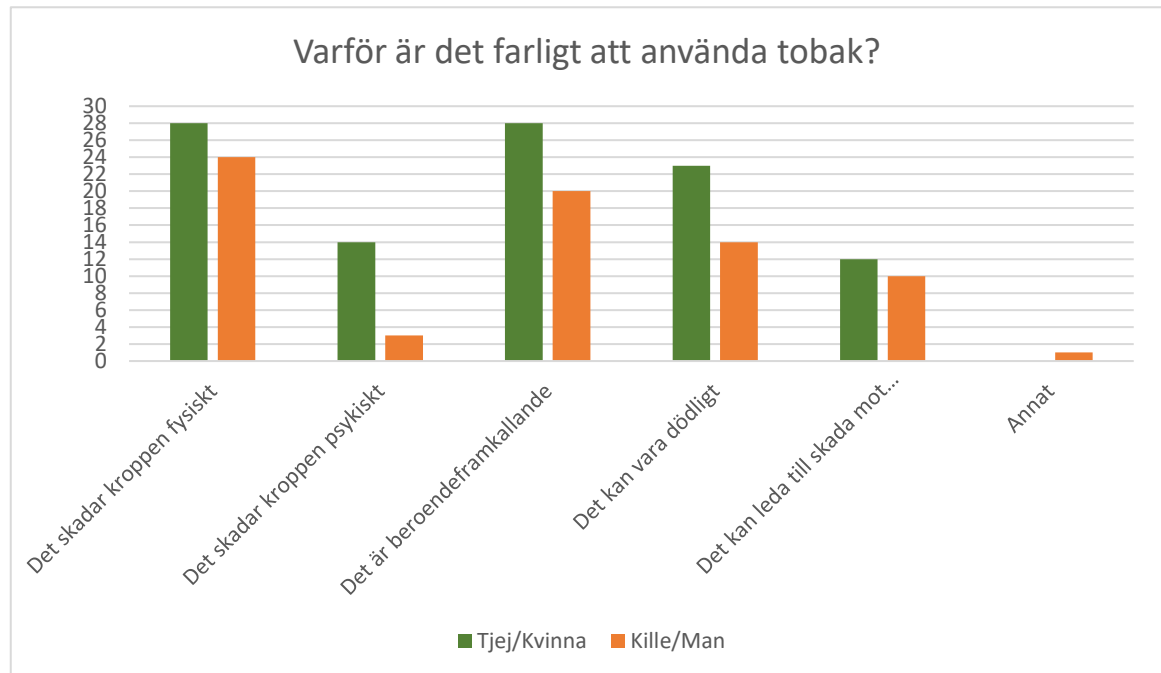
Tabell 4 visar på skillnader i attityder i förhållande till könsidentitet. Tjejer tyckte i störst utsträckning att användning av tobak är väldigt farligt och killar ansåg i störst utsträckning att det är ganska farligt.

Tabell 4. Är det farligt att använda tobak? Procent (antal). N=55.

Svarsalternativ	Tjejer/Kvinnor	Killar/Män	TOTALT
Ja, väldigt farligt	55,2 (16)	15,4 (4)	36,4 (20)
Ja, ganska farligt	34,5 (10)	61,5 (16)	47,3 (26)
Ja, men bara lite farligt	10,3 (3)	19,2 (5)	14,5 (8)
Nej, inte farligt	0 (0)	3,8 (1)	1,8 (1)
Ingen aning	0 (0)	0 (0)	0 (0)
TOTALT	100 (29)	100 (26)	100 (55)

Diagram 6 visar att tjejer och killar var ense om att tobaksbruk är farligt främst då det skadar kroppen fysiskt, tjejer ansåg även att tobaksbruket var farligt främst på grund av att det är beroendeframkallande.

Diagram 6. Varför är det farligt att använda tobak? N=55.

Det var bara en respondent, en kille, som ansåg att tobaksbruk är ofarligt. Han ansåg att det var ofarligt då det skapar välmående och är lindrande i tillvaron. Diagram redovisas ej då all information redan getts.

5.3.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av tobak

Diagram 7 visar på skillnader i förhållande till könsidentitet då tjejer främst ansåg att jämnårigas tobaksbruk är dumt och dåligt och killar främst ansåg att det är upp till var och en att bestämma om de vill använda tobak eller ej.

Diagram 7. Vad tycker du om att jämnåriga använder tobak? N=55.

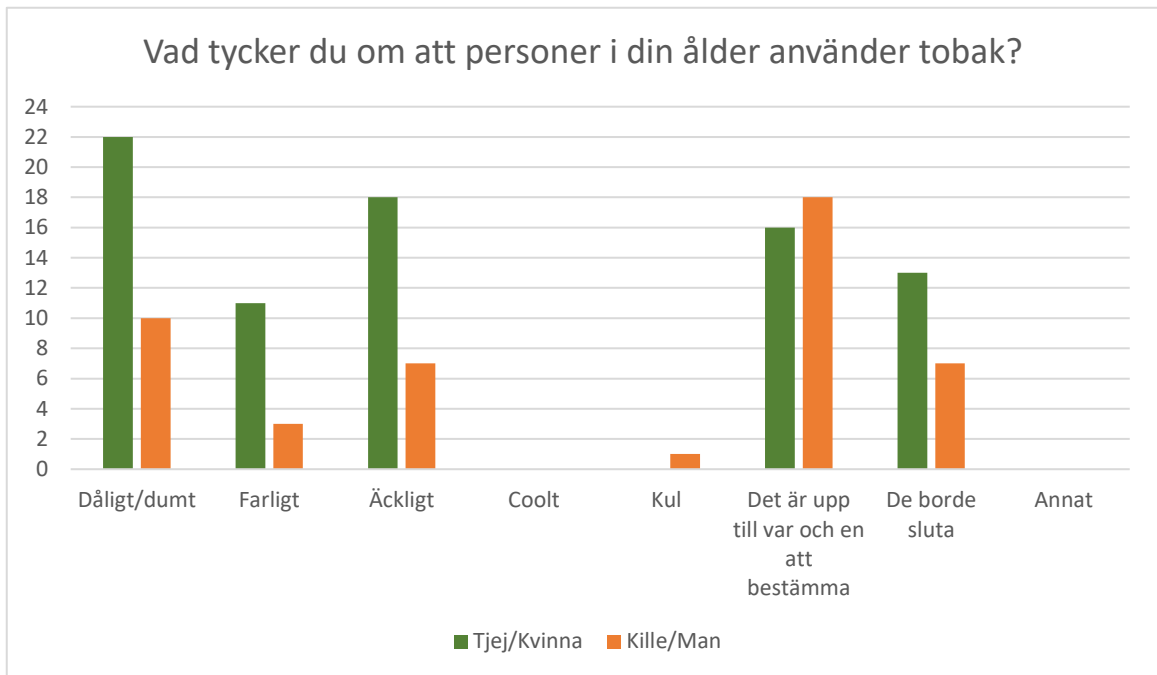
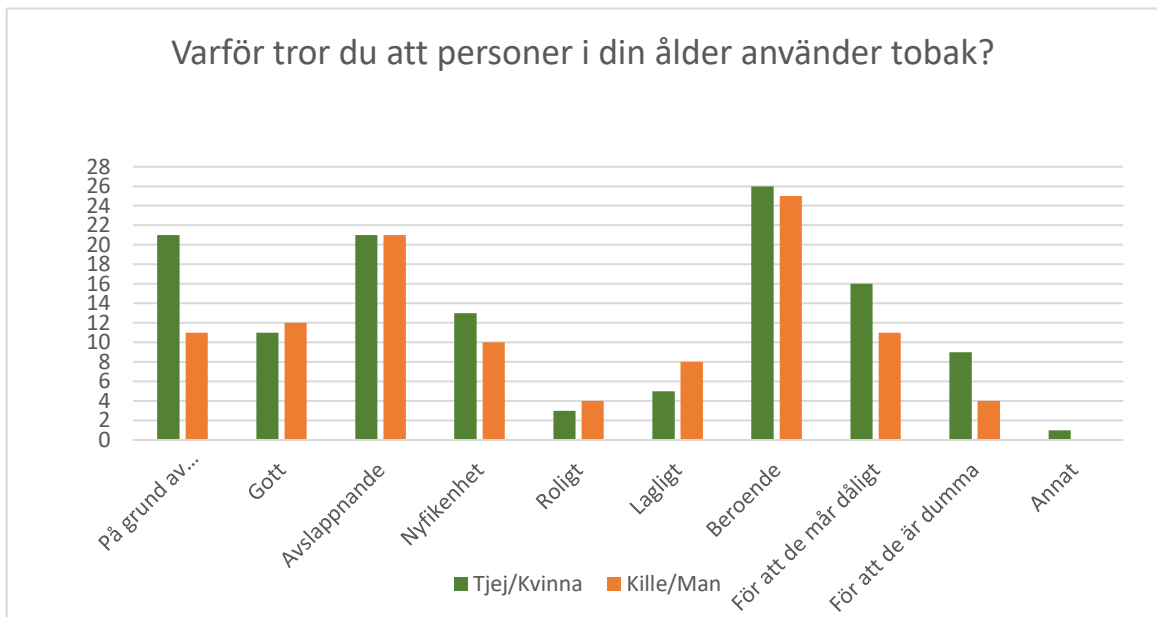

Diagram 8 visar att tjejer och killar var ense om att de trodde att jämnåriga använde tobak främst på grund av att de är beroende.

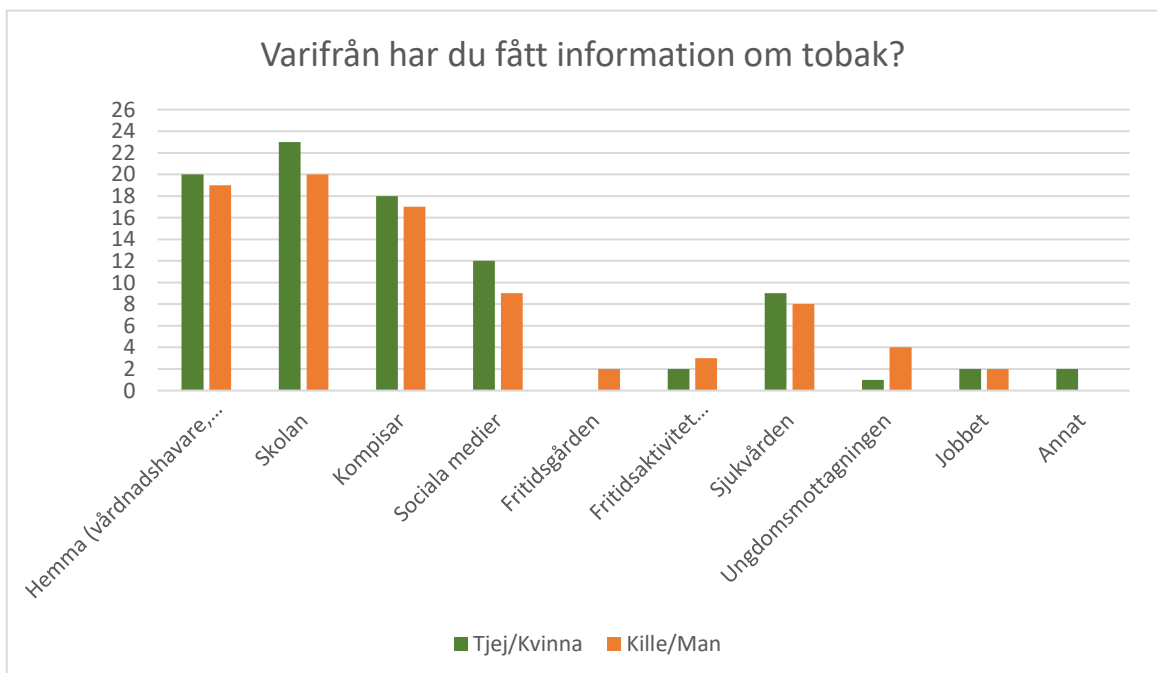
Diagram 8. Varför tror du att jämnåriga använder tobak? N=56.

5.3.3 Omgivningens påverkan på attityder till tobak

Diagram 9 visar att både tjejer och killar främst hade fått information om tobak från skolan men att de även i stor utsträckning hade fått information hemifrån och från kompisar.

Diagram 9. Varifrån har du fått information om tobak? N=56.

5.4 Attityder till narkotika

I det här avsnittet presenteras korstabeller och diagram för att besvara frågeställningen: Vad har unga vuxna för attityder till narkotika? Samt undersöka om attityderna skiljer sig åt i förhållande till könsidentitet.. För att göra resultatet tydligt har vi valt att dela upp detta tema i tre underrubriker: Riskbedömning gällande narkotika, unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av narkotika och omgivningens påverkan på attityder till narkotika.

5.4.1 Riskbedömning gällande narkotika

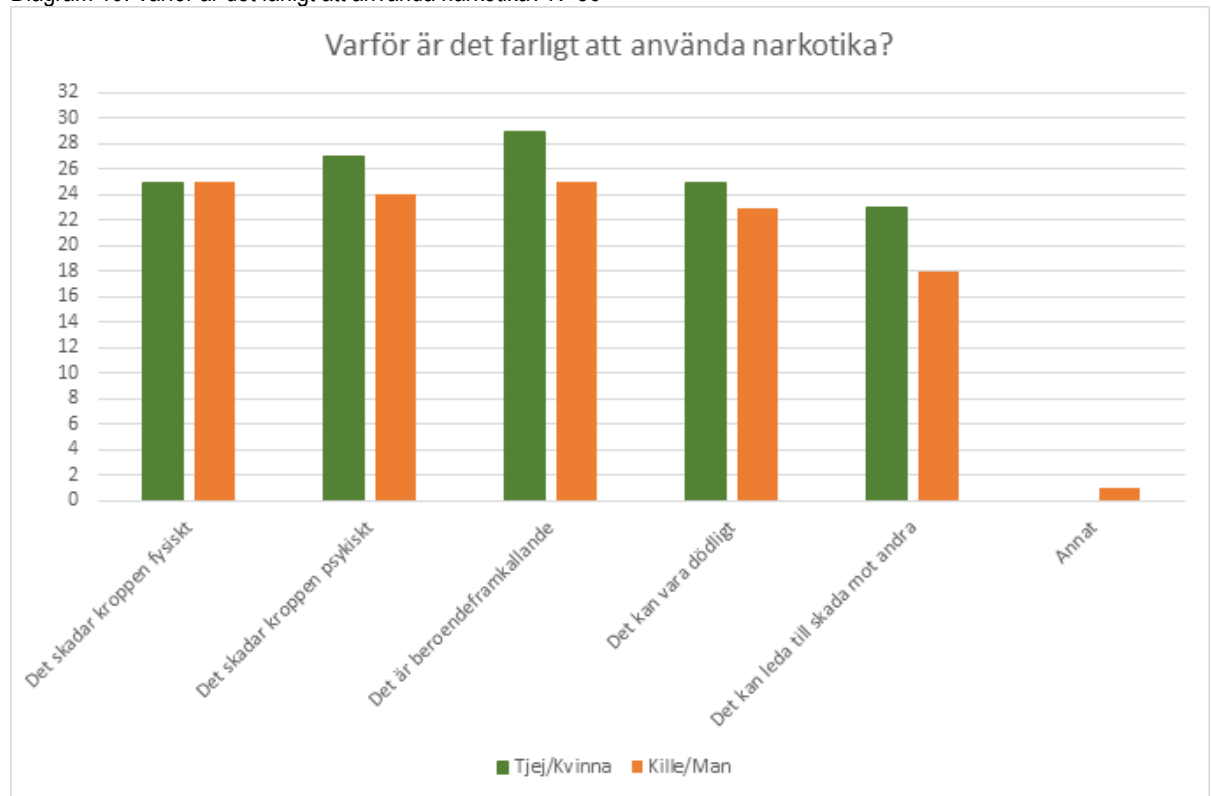
Tabell 5 visar att tjejer och killar i stor utsträckning var ense om att narkotikabruk är väldigt farligt.

Tabell 5. Är det farligt att använda narkotika? Procent (antal). N=56.

Svarsalternativ	Tjejer/Kvinnor	Killar/Män	TOTALT
Ja, väldigt farligt	83 (25)	61,5 (16)	73 (41)
Ja, ganska farligt	17 (5)	39 (10)	27 (15)
Ja, men bara lite farligt	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Nej, inte farligt	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Ingen aning	0 (0)	0 (0)	0 (0)
TOTALT	100 (30)	100 (26)	100 (56)

Diagram 10 visar att tjejer och killar var ense om att narkotika är farligt främst då det är beroendeframkallande, killar ansåg även att narkotikabruk var farligt främst på grund av att det skadar kroppen fysiskt.

Diagram 10. Varför är det farligt att använda narkotika? N=56

Ingen svarade att narkotikabruk är ofarligt, därför kommer inget diagram redovisas med motiveringar till detta svar.

5.4.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av narkotika

Diagram 11 visar att både tjejer och killar främst ansåg att jämnårigas användande av narkotika var dåligt och dumt.

Diagram 11. Vad tycker du om att jämnåriga använder narkotika? N=56.

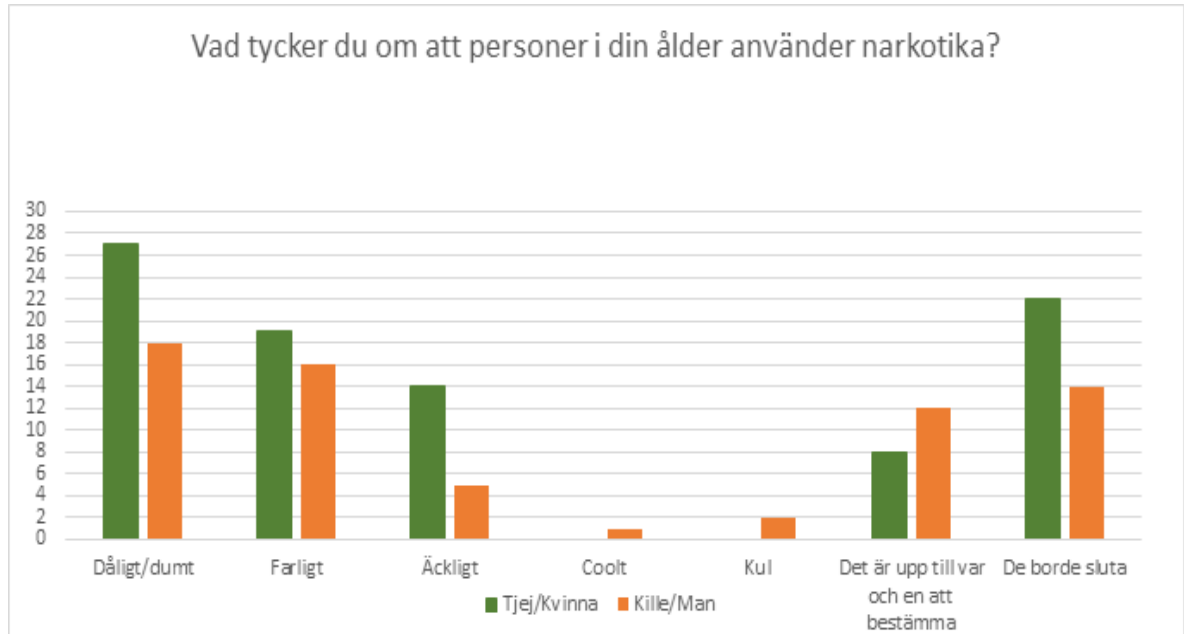
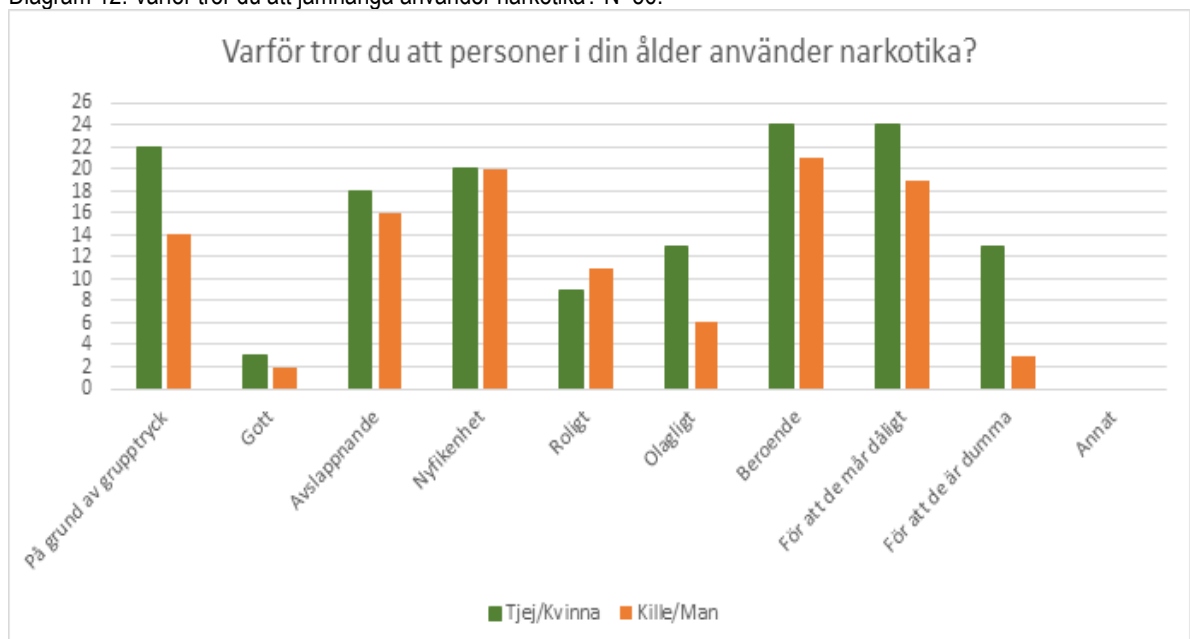

Diagram 12 visar att tjejer och killar var ense om varför de tror att jämnåriga använder narkotika. De trodde att det främst berodde på att de är beroende, tjejer trodde också att jämnåriga främst använde narkotika för att de mår dåligt.

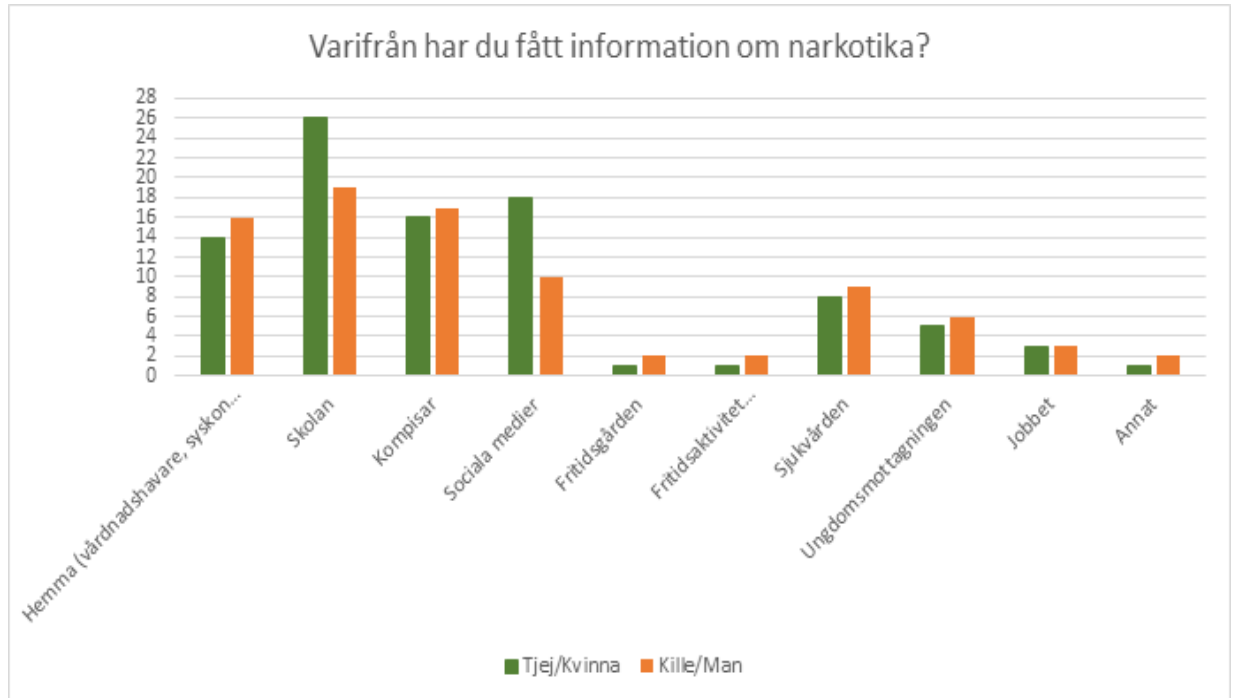
Diagram 12. Varför tror du att jämnåriga använder narkotika? N=56.

5.4.3 Omgivningens påverkan på attityder till narkotika

Diagram 13 visar att både tjejer och killar främst hade fått information om narkotika från skolan.

Diagram 13. Varifrån har du fått information om narkotika? N=55.

5.5 Attityder till cannabisprodukter

I det här avsnittet presenteras korstabeller och diagram för att besvara frågeställningen: Vad har unga vuxna för attityder till cannabisprodukter? Samt undersöka om attityderna skiljer sig åt i förhållande till könsidentitet. För att göra resultatet tydligt har vi valt att dela upp detta tema i tre underrubriker: Riskbedömning gällande cannabisprodukter, unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av cannabisprodukter och omgivningens påverkan på attityder till cannabisprodukter.

5.5.1 Riskbedömning gällande cannabisprodukter

Tabell 6 visar på en stor spridning i svar där flest av tjejerna tyckte att det bara är lite farligt att använda cannabisprodukter. Det var lika många killar som tyckte att cannabisbruk var lite farligt som tyckte att det var ofarligt.

Tabell 6. Är det farligt att använda cannabisprodukter? Procent (antal). N=56.

Svarsalternativ	Tjejer/Kvinnor	Killar/Män	TOTALT
Ja, väldigt farligt	27 (8)	12 (3)	20 (11)
Ja, ganska farligt	27 (8)	23 (6)	25 (14)
Ja, men bara lite farligt	40 (12)	31 (8)	36 (20)
Nej, inte farligt	3 (1)	31 (8)	16 (9)
Ingen aning	3 (1)	4 (1)	4 (2)
TOTALT	100 (30)	100 (26)	100 (56)

Diagram 14 visar på att tjejer och killar var ense om att användning av cannabisprodukter är farligt främst för att det är beroendeframkallande.

Diagram 14. Varför är det farligt att använda cannabisprodukter? N=46.

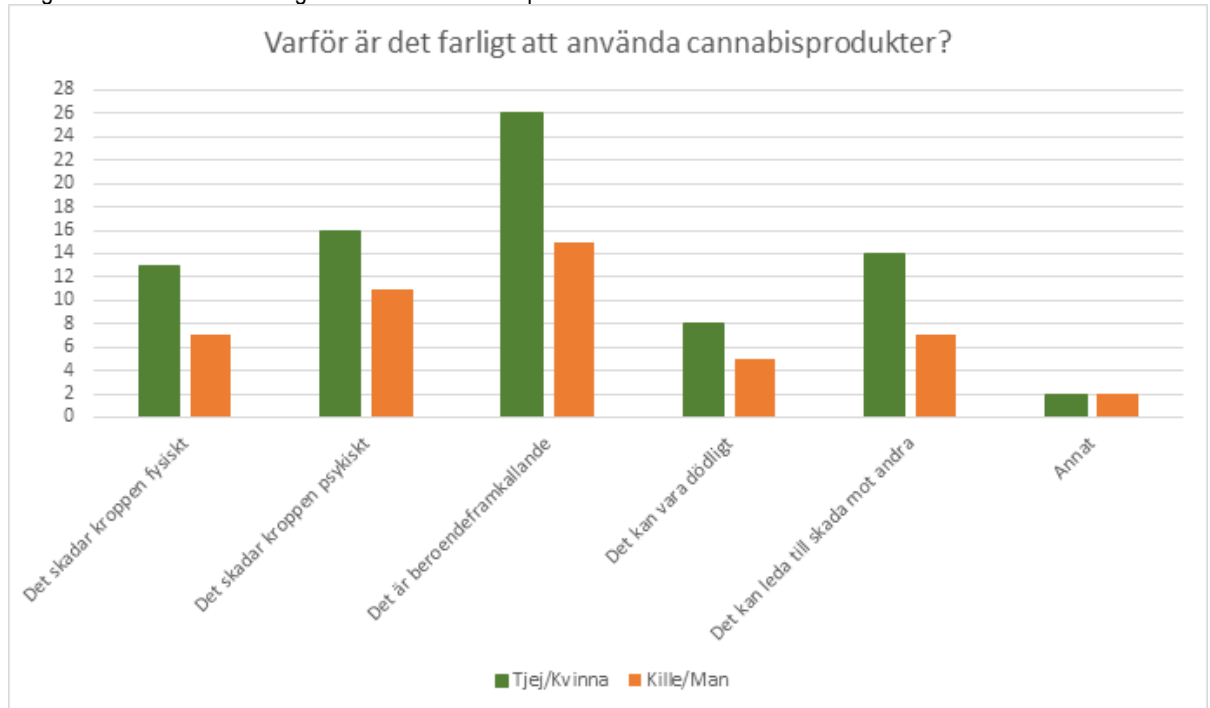
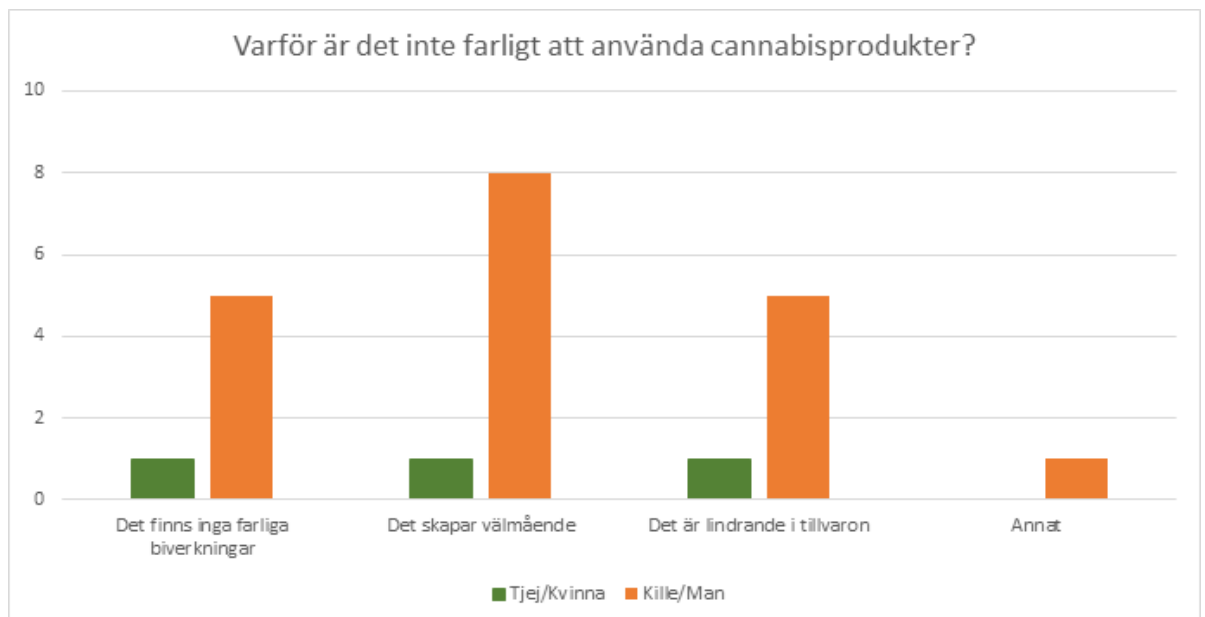

Diagram 15 visar på en stor attitydskillnad mellan tjejer och killar, då detta svarsalternativ var starkt representerat bland killar. Flest ansåg att bruk av cannabisprodukter var ofarlig då det skapar välmående.

Diagram 15. Varför är det inte farligt att använda cannabisprodukter? N=11.

5.5.2 Unga vuxnas attityder till jämnårigas bruk av cannabis

Diagram 16 visar på skillnader i förhållande till könsidentitet då tjejer främst ansåg att jämnårigas bruk av cannabisprodukter är dumt och dåligt och killar främst ansåg att det är upp till var och en att bestämma om de vill använda cannabisprodukter eller ej.

Diagram 16. Vad tycker du om att jämnåriga använder cannabisprodukter? N=56.

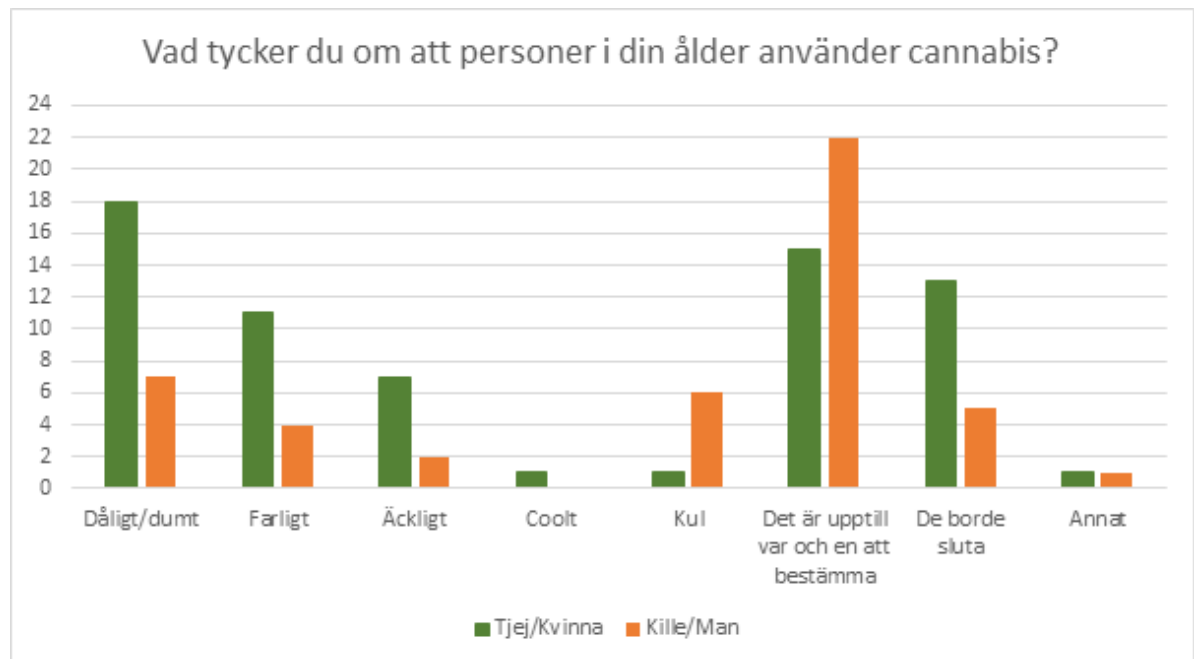
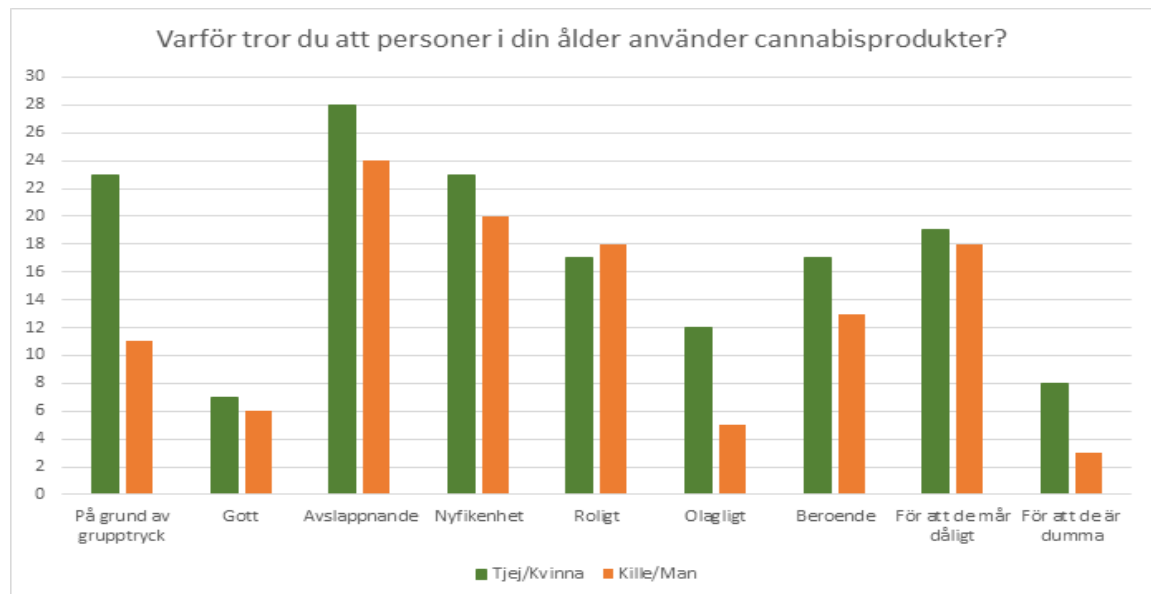

Diagram 17 visar att både tjejer och killar främst trodde att jämnåriga använder cannabisprodukter då det är avslappnande.

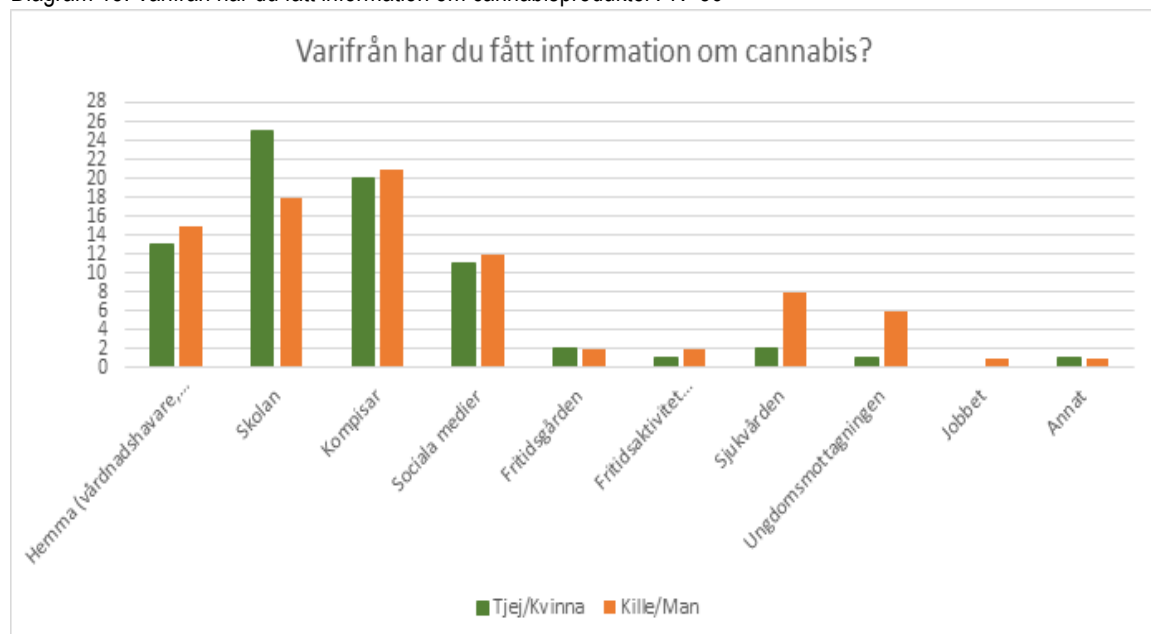
Diagram 17. Varför tror du att jämnåriga använder cannabisprodukter? N=56.

5.5.3 Omgivningens påverkan på attityder till cannabis

Diagram 18 visar på skillnader i förhållande till könsidentitet, där tjejer i störst utsträckning hade fått information om cannabisprodukter från skolan till skillnad från killar som främst hade fått information från kompisar.

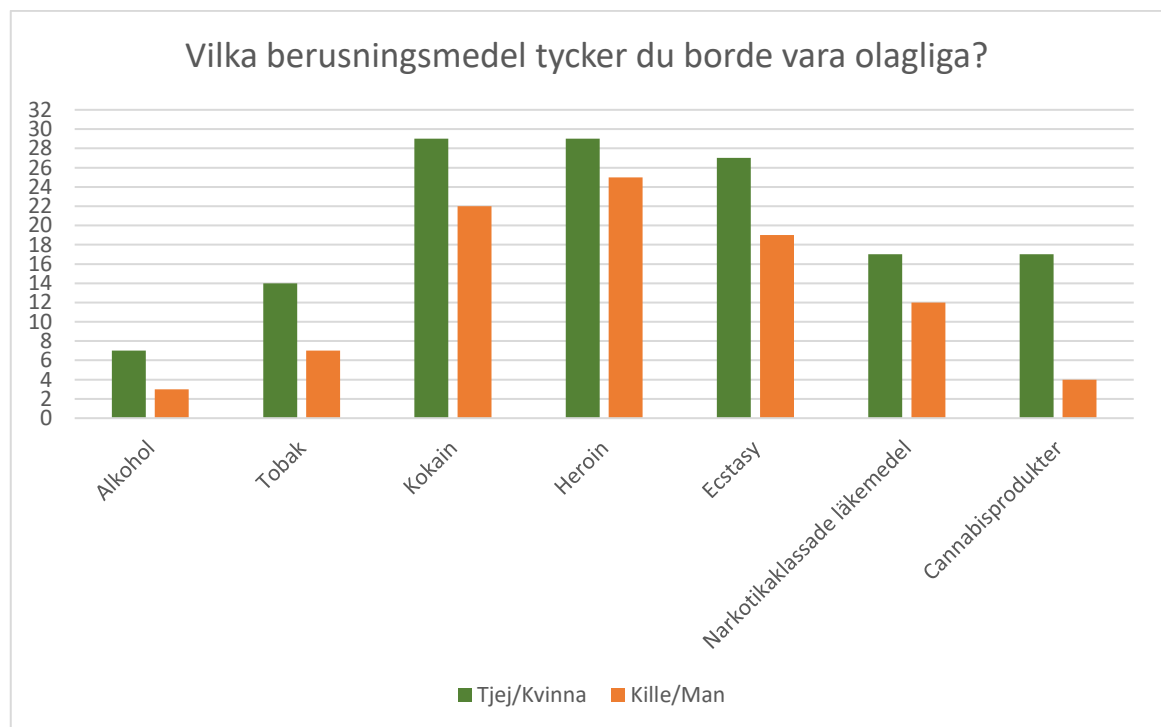
Diagram 18. Varifrån har du fått information om cannabisprodukter? N=56

5.6 Skillnader i inställning till förbud mot berusningsmedel

Diagram 19 visar skillnaderna i attityd mellan tjejer och killar gällande förbud av berusningsmedel. Bortfallet bestod av två respondenter som inte svarade att någon av berusningsmedlen borde vara olagliga. De uttryckte att avkriminalisering och statlig kontroll över droghandeln skulle vara att föredra gällande alla berusningsmedel, istället för förbud, både för individens och för samhällets bästa. Den generella attityden gällande förbud var att de berusningsmedel som vi ovan har kategoriserat som narkotika var de som flest ansåg borde vara olagliga. I övrigt finns det skillnader i attityder i förhållande till könsidentitet där färre killar än tjejer ansåg att tobak, cannabisprodukter och alkohol borde vara förbjudna.

Diagram 19. Vilka berusningsmedel tycker du borde vara olagliga? N=54.

6. Analys

Här presenterar uppsatsen analysen av resultatet som utgår ifrån insamlade data och kopplas sedan till tidigare forskning och till de teoretiska utgångspunkterna. Analysen har delats upp i fyra olika teman utifrån studiens frågeställningar för att tydliggöra analysen av resultatet. Avslutningsvis tar vi som författare upp egna uppfattningar och tankar om uppsatsen i avslutande diskussion.

6.1 Analys av attityder till alkohol

Vad har unga vuxna för attityder till alkohol och hur skiljer sig dessa attityder åt i förhållande till könsidentitet? Unga vuxna i vår studie har både neutrala och positiva attityder till alkohol. Dessa attityder skiljer sig bara marginellt mellan tjejer och killar, där killar var något mer positiva än vad tjejer var. Attityderna till alkohol kan förstås ur en social kontext med hjälp av inlärningsmodellen. Alkohol är både lagligt och normaliserat i det svenska samhället (Johnson, Richert & Svensson, 2017:42). Den kulturella normaliseringen har gjort att många i befolkningen kopplar samman alkohol med något positivt och viss mån ofarligt. Att unga vuxna har både neutrala och positiva attityder till alkohol kan därför ha att göra med att de observerat och lärt sig av samhället, samt av personer i deras närmiljö. Respondenterna angav att de mest fått information om alkohol hemma, skolan och kompisar, de har kanske föräldrar som varit neutralt/positivt inställda till alkohol eller kompisar i skolan som påverkat deras attityd till alkohol. Då alkohol är ett socialt accepterat och populärt berusningsmedel är det troligt, som Johnson, Richert och Svensson (2017:100) och Sorbring, Andersson och Molin (2014:23) nämner, att unga vuxna har dessa attityder till alkohol för att de vill passa in bland kompisarna eller som ett redskap för att utforska sin identitet.

Vårt resultat stämmer delvis överens med kunskapsläget utifrån tidigare forskning. Gällande uppskattad skaderisk visar Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) studie på tydliga skillnader i uppfattning av skaderisk bland unga européer beroende på om det syftades på ett regelbundet eller sporadiskt bruk. I vår data har vi inte gjort denna separation utan endast frågat om de unga vuxnas

uppskattade skaderisk med berusningsmedlen, vilket leder till att vi inte kan veta om våra respondenter har syftat på regelbundet bruk, sporadiskt bruk eller både och. Därför jämför vi vår data med Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) data gällande både regelbundet och sporadiskt bruk. År 2014 var det enligt Ayllón & Ferreira-Batista (2018:245) 56,3 procent av unga européer som associerade regelbundet cannabisbruk med "hög risk" och 3,5 procent år 2014 som associerade regelbundet cannabisbruk med "hög risk". Det sågs alltså som en stor skillnad på risk utefter i vilken utsträckning alkohol brukades. Vår studie visar att 9 procent av våra respondenter tyckte att bruk av alkohol var väldigt farligt. Enligt Ayllón & Ferreira-Batista (2018:245) var det år 2014 3,5 procent av unga européer som associerade regelbunden alkoholkonsumtion med "ingen risk" och år 2014 var det 34 procent som associerade sporadisk alkoholkonsumtion med "ingen risk". Vår studie visar att 12,5 procent av våra respondenter tyckte att alkoholkonsumtion var ofarligt. Att det är så få i vår studie som anser att bruket innebär en stor risk kan vara en antydning till att det är mestadels sporadiskt bruk som våra respondenter syftar på. Detta är rimligt då regelbundet bruk av alkohol är normaliserat och därav antagligen det första unga vuxna associerar det med. Oavsett om det är ett regelbundet eller sporadiskt bruk som våra respondenter syftar på indikerar vår data att attityderna hos unga vuxna i Sverige år 2020 inte skiljer sig märkbart från unga européers attityder år 2014.

Gällande stöd för förbud mot alkohol fann vi likheter mellan vår studie och Palladino, Hone och Filippidis studie (2018:26–27). Stöd för förbud bland ungdomar och unga vuxna i Sverige var enligt Palladino, Hone och Filippidis (2018:26–27) år 2014 5,9 procent, i vår studie var det 1,8 procent av respondenterna som tyckte att alkohol skulle vara olagligt. Detta kan vara en indikation på att alkohol fortsatt ses som ett ännu mer accepterat berusningsmedel i samhället.

6.2 Analys av attityder till tobak

Vad har unga vuxna för attityder till tobak och hur skiljer sig dessa attityder åt i förhållande till könsidentitet? Utifrån vår studie ser vi att unga vuxna har både negativa och neutrala attityder till tobak. Attityderna skiljer sig åt mellan tjejer och killar där tjejer var mer negativt inställda medan killar hade en något mindre negativ attityd gentemot tobak. Utifrån inlärningsmodellen kan dessa attityderna till tobak förstås genom att tobak precis som alkohol är både lagligt och normaliserat i det svenska samhället (Johnson, Richert & Svensson, 2017:61). Normaliseringen av tobak kan ha bidragit till att tobak som berusningsmedel och tobaksbruk i det svenska samhället. Statistikmyndigheten (SCB, 2018) skriver att svenskarnas minskning av rökning är ett resultat av Sveriges tobaksförebyggande arbete genom åren, dock har det inte gett samma positiva effekt på snusning. Att unga vuxna har både negativa och mindre negativa attityder till tobak skulle därför kunna bero på att de observerat och lärt sig av samhället i form av hemmet, skolan och kompisar hur de ska tycka och tänka kring tobak. Utefter inlärningsmodellen så kan tjejernas något mer negativa attityd mot tobak beror på att de tagit till sig den tobaksförebyggande informationen i större utsträckning än killarna. En annan förklaring kan vara att killarna associerar tobak främst med snusning istället för rökning och har därför är mindre negativ attityd mot tobak eftersom det tobaksförebyggande arbetet inte fått sån stor inverkan gällande synen på snusning. Skillnaderna i attityd mellan tjejer och killar kan också bero på vilka kompisar de har och var de i sin tur tycker om tobaksbruk. Det kan vara så att unga vuxna har dessa attityder till tobak för att de vill passa in i kompisgänget eller för att de håller på att utforska sin identitet (Sorbring, Andersson & Molin, 2014:23).

Hirdman (2003:94) skriver att könsrollerna för män och kvinnor funnit länge inom vår kultur och samhälle, samt att vi fostras in i dem redan som små barn. Detta kan vara en anledning till att vi finner skillnader i attityd beroende på könsidentitet. Att de kvinnliga respondenterna svarade mer negativt än de manliga respondenterna angående tobak kan ha att göra med, som Berner et al. (1963:18) skriver om könsrollerna, att kvinnan utefter dem ska vara passiv och hjälpsam medan mannen ska vara aktiv och tuff. En möjlig förklaring till varför killar i

mindre utsträckning än tjejer ansåg att tobaksbruk var dåligt, dumt och äckligt kan bero på att tobaksrökning och snusning associeras med något ”tufft” som oftast kopplas ihop med den manliga könsnormen. Som vi tidigare tagit upp fick kvinnan bland annat inte handla alkohol själv under åren 1919 till 1955 utan en mans medgivande, eftersom det inte sågs som lämpligt för kvinnor att bruka berusningsmedel (Systembolaget, 2020a). Detta kan vara en förklaring till att killarna svarade mer neutralt, då män under längre tid har haft tillgång till berusningsmedel, samt att det inte under någon period de senaste hundra åren varit normbrytande för män att använda berusningsmedel, till skillnad från kvinnor (Berner et al., 1963:138).

Bahr, Hofmann och Yang (2005:545) skrev i sin artikel att den största inverkan på ungdomars attityder till bruk av berusningsmedel är i första hand kompisar och i andra hand familjen, vilket styrker vår analys att våra respondenter har påverkats av attityder hemifrån och från vänner och att skiftningarna i attityd beror mycket på det umgänget. Gällande stöd för förbud jämför vi vår data med Palladinos, Hone och Filippidis (2018:26) artikel. Där skriver de att stödet för förbud av tobak minskat bland svenska ungdomar och unga vuxna, år 2014 var det 17,1 procent som ville förbjuda tobak (Palladino, Hone & Filippidis 2018:26). Vår data visar att av våra unga vuxna respondenter var det 37,5 procent som svarade att tobak borde vara olagligt. Denna skillnad skulle kunna vara en indikation på att det skett en skiftning i attityd, då våra respondenter till skillnad från de i Palladino, Hone och Filippidis studie som hade en något mer avståndstagande och negativ attityd till tobak.

6.3 Analys av attityder till narkotika

Vad har unga vuxna för attityder till narkotika och hur skiljer sig dessa attityder åt i förhållande till könsidentitet? Unga vuxna i vår studie hade negativa attityder till narkotika. Dessa attityder skiljde sig endast åt marginellt beroende på könsidentitet. Johnson, Richert och Svensson (2017:100) hävdar att inläringen kan påverkas av grupstryck och att bruk av droger, som narkotika, kan öka acceptans inom umgängeskretsen. Majoriteten av våra respondenter trodde att grupstryck var en stor faktor till att jämnåriga använde narkotika, bland killar var

det bara knappt hälften, bland tjejer var det närmare två tredjedelar. Dock verkar inte narkotikabruk ses som ett berusningsmedel som anses ge ökad acceptans, då bruket inte associerades med några positiva aspekter, till skillnad från alkohol, tobak och cannabis. Det faktum att respondenter oavsett könsidentitet i störst utsträckning verkar ha fått information om narkotika från skolan visar på att inlärningsmodellen även skulle kunna bilda en negativ attityd till droger. Då samhällsorgan, såsom skolan, informerar om riskerna med narkotika, med hänvisning till utdrag från skolverket: "Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola [...] har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället" (Skolverket 2020), kan detta ses som att unga vuxna har "lärts upp" att ta avstånd från narkotika. Det faktum att inte en enda av respondenterna tyckte att narkotika var ofarligt och det breda spektrum av åsikter som gavs gällande varför narkotika är farligt indikerar en universell förståelse för och en relativt enhetlig uppfattning om narkotikans risker och skadeverkningar.

Trots att de mest valda svarsalternativen var gemensamma hos tjejer och killar fanns det i flera svar skillnader i attityder. Gällande narkotika (heroin, kokain, ecstasy och narkotikaklassade läkemedel) var majoriteten av både tjejer och killar enade om att de skulle vara olagligt. Heroin var den drog som absolut flest ansåg skulle vara olaglig, därefter följde kokain, ecstasy och narkotikaklassade läkemedel i den ordningen. En stark åsikt bland tjejer när det gäller attityder om bruk av narkotika var att de som använde narkotika borde sluta och att bruket är farligt och äckligt. Killar hade också starka åsikter om bruket, främst att det var farligt och att de som använder narkotika borde sluta, men de menade också att det är upp till var och en att bestämma om de vill bruka narkotika eller ej. Drygt tre gånger fler tjejer än killar menade att bruket av narkotika var äckligt. Nästan dubbelt så många killar som tjejer menade att det är upp till var och en om de vill bruka narkotika eller ej. Denna attitydskillnad skulle kunna kopplas till begreppet könsocialisation, då den mer liberala inställningen till narkotika bland killar kan bero på den förväntning killar har på sig att vara tuffa och osårbara (Berner et al. 1963:138). Tjejernas hade ett mer paternalistiskt synsätt till narkotika. Paternalism beskrivs av Nationalencyklopedin som "[...] lagar och myndighetspolitik som begränsar medborgarnas frihet" i deras eget intresse", till exempel förbud mot

narkotika eller tobaksrökning och ingrepp i föräldrars handhavande av sina barn” (Nationalencyklopedin, 2020b). En förklaring till detta skulle kunna vara att tjejer än idag påverkas av den politik som genom könssocialisation format ett mer återhållsamt synsätt. Vi syftar på de restriktioner gällande kvinnors bruk av alkohol som har lett till att kvinnor historiskt har begränsats mer än män i sitt bruk av berusningsmedel (Systembolaget 2020b).

Vårt resultat stämmer relativt bra överens med kunskapsläget utifrån tidigare forskning. Gällande uppskattad skaderisk visar Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) studie på att det fanns skillnader i uppfattning av skaderisk bland unga européer beroende på om det var ett regelbundet eller sporadiskt bruk. I vår data har vi inte separerat dessa utan endast frågat om de unga vuxnas uppskattade skaderisk med berusningsmedlen, vilket leder till att våra respondenter själva kan ha syftat på regelbundet bruk, sporadiskt bruk eller både och. Därför kommer vi jämföra vår data med Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) data gällande både regelbundet och sporadiskt bruk. Både tjejer och killar var i vår studie ense om att bruk av narkotika (heroin, kokain, ecstasy och narkotikaklassade läkemedel) innebar en stor skaderisk. Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) undersökte bland andra kokain och ecstasy, droger som de unga européer som de frågade uppskattade ha hög hälsorisk. Detta sammanfaller med vår studies data där “narkotika” inklusive kokain och ecstasy av våra respondenter uppfattades ha en stor skaderisk. En skillnad i förhållande till genus fann vi i vår data, där tjejer uppskattades skaderisken som något högre än bland killar (se tabell 5). Detta överensstämmer med Albers et al. (2002:45–46) data som visar på en knapp skillnad mellan tjejer och killar, där tjejer uppskattade en något högre skaderisk med berusningsmedel.

En stor majoritet bland både tjejer och killar hade fått information om narkotika från skolan, därefter varierade informationskällorna beroende på könsidentitet (se diagram 13). Detta skulle kunna vara en förklaring till varför tjejer ansåg narkotika som en något större hälsorisk än killar (se tabell 5). Vi kopplar detta till Bahr, Hofmann och Yang (2005:545) vars data visar på att vänner hade störst inverkan på ungdomars attityd till och bruk av berusningsmedel och att familjen hade näst störst påverkan. Om ungdomars vänner och familj tog avstånd från

narkotika kan detta enligt Bahr, Hofmann och Yang (2005:545) forma ungdomarnas egen attityd. Skolan kan också vara en bidragande faktor till denna attityd. Skillnaden i att tjejer i mycket större utsträckning än killar hade fått information om narkotika via sociala medier är svårare att bekräfta som en anledning till den lilla attitydskillnad i förhållande till könsidentitet som vi ser. Detta då det inte går att veta, utifrån vår data, vad de unga vuxna har fått för information genom sociala medier och inte heller i hur stor utsträckning de har påverkas av vad de läser på sociala medier.

När det kom till unga vuxnas inställningar till förbud av narkotika fortsätter den attityd som vi funnit gällande skaderisk. Vår data stämmer någorlunda bra överens med Palladino, Hone och Filippidis (2018:26–27) studie som visar på stödet för förbud år 2014 bland ungdomar och unga vuxna i Sverige. Enlig Palladino, Hone & Filippidis (2018:27) var det år 2014 96,4 procent av ungdomar och unga vuxna i Sverige som tyckte att heroin skulle vara olagligt. I vår data som samlades in fick vi exakt samma andel som tyckte det bland våra respondenter (96,4 procent). Detta kan vara en indikation på att attityden till heroin när det kommer till förbud inte har förändrats särskilt mycket från Palladino, Hone och Filippidis studie gjord år 2014 och vår studie gjord år 2020. Gällande kokain (Palladino, Hone & Filippidis, 2018:27) var det år 2014 95,4 procent som tyckte att det skulle vara olagligt. I vår data var det 91 procent av våra respondenter som tyckte att kokain skulle vara olagligt. Det var två av våra respondenter som svarade att kokain inte borde vara olagligt. De argumenterade att legalisering, exempelvis genom ett “systembolag” för samtliga berusningsmedel skulle vara att föredra, samt att avkriminalisering skulle minska tabun gällande drogbruk. Förändringen i procent i jämförelse med Palladino, Hone & Filippidis (2018:27) studie och vår kan indikera på en minskad restriktiv attityd nu och då. Gällande narkotikaklassade läkemedel var det för både tjejer och killar bara ungefär hälften som tyckte drogerna skulle vara förbjudna, återigen några fler bland tjejer än bland killar. Bland de som påstod att narkotikaklassade läkemedel inte skulle vara förbjudet framkom att de i stor utsträckning syftade på hur de används på laglig väg idag, som läkemedel inom vården som är receptbelagda.

6.4 Analys av attityder till cannabisprodukter

Vad har unga vuxna för attityder till cannabisprodukter och hur skiljer sig dessa attityder åt i förhållande till könsidentitet? De unga vuxna som deltog i vår studie hade varierande attityder till cannabis, från relativt negativ till neutral. Det fanns en stor skillnad mellan tjejer och killar, där tjejer hade en mer negativ attityd och killar hade en mer neutral attityd. Utifrån resultatet kan vi anta att respondenterna, beroende på könsidentitet, hade olika attityder till riskerna med berusningsmedlet cannabis. Det är större andel tjejer än killar som menar att de har fått information om cannabisprodukter från skolan. Då det inte sker någon selektiv utbildning i skolan i förhållande till genus kan detta indikera att tjejer och killar har fått samma information från skolan, men att killar, vars främsta informationskälla var kompisar, antingen pratade mer med sina vänner om cannabis, eller inte tog till sig informationen från skolan i samma utsträckning som tjejer. Då tjejerna i vår studie främst fått information från skolan och ser cannabisprodukter som en relativt farlig drog kan det antas att deras åsikter formats mer av skolans åsikter gällande cannabisbruk. Samt att killar i sin tur formats mer av vänners åsikter och attityder om cannabisprodukter (Johnson, Richert och Svensson, 2017:99).

Skillnaden i attityd till cannabisprodukter skiljer sig åt där tjejer i vår studie i mycket större utsträckning än killarna associerade cannabisbruk med fara och ansåg bruket var dåligt och dumt och att de som använder cannabisprodukter borde sluta. Både tjejernas och killarnas inställning till bruket kan kopplas till inlärningsmodellen (Johnson, Richert och Svensson, 2017:100). På frågan om varför de unga vuxna tror att jämnåriga använder cannabisprodukter var det en stor majoritet bland tjejerna och knappt hälften av killarna som trodde att cannabisbruket berodde på gruppsyck. Inställningarna skiljde sig även åt i att knappt hälften av tjejerna trodde att jämnåriga använde cannabisprodukter för att de mår dåligt och att drygt hälften av killarna var både under uppfattningen att jämnåriga använde cannabisprodukter för att det var roligt och för att de mådde dåligt. Gruppsyck kan vara en faktor som påverkar både tjejer och killar, men möjligtvis på olika sätt. I ett kompisgäng där bruk av cannabisprodukter associeras med liten eller ingen risk och ses som något roligt lärs den unga vuxna in i att själva se bruket som mindre farligt, och genom det sänks tröskeln för att

senare bruka drogen (Johnson, Richert och Svensson, 2017:100).

Vidare menar Johnson, Richert och Svensson (2017:100) att drogbruk kan öka social status inom kompisgänget och vara ett verktyg som unga använder för att skapa sig en social identitet.

En orsak till att tjejer har en mer paternalistisk syn på cannabisbruk kan vara att de genom könssocialisation under uppväxten och genom hela livet formas till att ha vissa åsikter. Från barnsben socialiseras "flickor" till att vara lugna, försiktiga och omhändertagande, och pojkar till att vara orädda, starka och tävlingsinriktade (Berner et al. 1963:138). Därav kan genus påverka attityden till cannabisbruk.

Tjejer fick utöver skolan i stor utsträckning information om cannabisprodukter av vänner, men verkar trots det inte ha samma avslappnade attityd till cannabisbruk som killar. Detta kan bero på att tjejers och killars kompisgäng ser annorlunda ut. Om tjejer mest umgås med andra tjejer och de har blivit fostrade till att vara försiktiga och betänksamma och genom det ha en mer restriktiv inställning till cannabisbruk, kan kompisgänget verka som en skyddande faktor mot framtida cannabisbruk. Om killar mest umgås med andra killar och de i sin tur blivit fostrade till att vara tävlingsinriktade och osårbara och genom det har en mer liberal inställning till cannabisbruk, kan kompisgänget verka som en faktor som kan öka risken för framtida cannabisbruk. Berner et al. (1963:138) lyfter också att den press som läggs på killar att vara starka och osårbara kan leda till att de i större utsträckning än tjejer tar till berusningsmedel för att dämpa ångest.

Då både tjejer och killar i vår studie tror att den främsta anledningen till att jämnåriga bruka cannabis är då det är avslappnande styrker denna teori, att killar i större utsträckning än tjejer kan känna ett behov av att använda cannabis, då de på grund av könssocialisation kan komma att hämmas i sitt behov av djupa relationer och behöver hitta något annat medel för att lindra stress och ångest Berner et al. (1963:138).

Vårt resultat stämmer relativt bra överens med kunskapsläget utifrån tidigare forskning. Gällande uppskattad skaderisk visar Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) studie på att det fanns skillnader i uppfattning av skaderisk bland unga européer beroende på om det var ett regelbundet eller sporadiskt bruk. I vår data har vi inte separerat dessa utan endast frågat om de unga vuxnas uppskattade

skaderisk med berusningsmedlen, vilket leder till att våra respondenter själva kan ha syftat på regelbundet bruk, sporadiskt bruk eller både och. Därför kommer vi jämföra vår data med Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) data gällande både regelbundet och sporadiskt bruk.

Trenden i att cannabisprodukter ses som mindre och mindre farligt som framkommer i Ayllón & Ferreira-Batistas (2018:245) data verkar, utefter resultatet i vår studie fortsätta. År 2014 var det enligt Ayllón & Ferreira-Batista (2018:245) 64,3 procent av unga européer som associerade regelbundet cannabisbruk med "hög risk" och 21,8 procent år 2014 som associerade regelbundet cannabisbruk med "hög risk". Vår studie visar att 20 procent av våra respondenter tyckte att cannabisbruk var väldigt farligt. Oavsett om det är ett regelbundet eller sporadiskt bruk våra respondenter syftar på indikerar vår data att trenden fortsätter, att färre associerar cannabisprodukter med "hög risk". Enligt Ayllón & Ferreira-Batista (2018:245) var det år 2014 2,8 procent av unga européer som associerade regelbundet cannabisbruk med "ingen risk" och år 2014 18,9 procent som associerade sporadiskt cannabisbruk med "ingen risk". Vår studie visar att 16 procent av våra respondenter tyckte att cannabisbruk inte var farligt. Beroende på om det är regelbundet eller sporadiskt bruk som våra respondenter syftar på kan vår data indikera att trenden fortsätter, att fler associerar cannabisprodukter med "ingen risk" eller, om det är sporadiskt bruk våra respondenter syftar på, att trenden avtar.

Bahr, Hofmann och Yang (2005:545) hävdar att kompisar har störst inverkan på ungdomarna inställning till berusningsmedel och därefter familjen. Vår data visar på att både tjejer och killar hade tagit till sig information från kompisar och hemifrån i stor utsträckning. En avslappnad attityd till cannabisbruk inom familjen och syskon som använder cannabisprodukter kan vara faktorer som påverkar ungdomens inställning till att de själva blir mer liberala i sin inställning till drogen. Dock kan vi anta att det för våra respondenter gällande cannabisprodukter kan vara i vänkretsen det största inflytandet sker, då skillnaden i könsidentitet är så stor. Inställningen till cannabisprodukter skulle kunna antas mer jämn oavsett genus om familjen hade störst inverkan. Detta kan inte heller garanteras då det kan vara så att familjen, på grund av könssocialisering ser på

tjejers och killars bruk olika och att syskon och föräldrar genom det präglar söner/bröder och döttrar/systrar olika, vilket kan leda till olika normer och förväntningar i förhållande till könsidentitet.

Vi kopplar vår studies resultat till Okaneku et al. (2015:153) som lyfter den trend som skett i USA, där cannabisbruk på senare år har setts som mindre och mindre farligt. Denna trend var tydligast bland unga, framförallt bland unga män (Okaneku et al. 2015:154). En positiv attityd till bruk av berusningsmedel menar Andrews och Duncan (1998:6) är en stor faktor som påverkar om ett bruk påbörjas eller ej. När det gällde om frågan om cannabisprodukter ska vara olagligt fann vi en stor skillnad bland våra respondenter i förhållande till könsidentitet. Drygt hälften av tjejerna ansåg att cannabisprodukter borde vara olagligt, motsvarande en knapp sjättedel bland killarna som ansåg att cannabisprodukter borde vara olagligt. Snittet var 37,5 procent av våra respondenter som ansåg att cannabisprodukter skulle vara olagligt (se diagram 19). Detta kopplar vi till Palladino, Hone & Filippidis (2018:26) som visade på en trend bland unga vuxna i Sverige, där stödet för förbud mot cannabisprodukter minskade med 20 procent, från 89,5 procent år 2008 till 69,5 procent år 2014, våra respondenters svar skulle kunna indikera en eskalation av denna trend.

7. Avslutande diskussion

I vår uppsats har vi haft som målsättning att få svar på våra två frågeställningar; ”Vad har unga vuxna för attityder till berusningsmedlen: alkohol, tobak, narkotika och cannabisprodukter? Hur skiljer sig dessa attityder åt i förhållande till könsidentitet?” Syftet med uppsatsen var att bidra med kunskap om unga vuxnas attityder till berusningsmedel. Detta genom att kartlägga attityderna till olika former av berusningsmedel och reflektera över vad som kan påverka dessa attityder. Vi anser att vi uppfyllt detta syfte i den första frågeställningen genom att vi har fått svar på hur unga vuxnas attityder skiljer sig mellan olika former av berusningsmedel genom vår enkätundersökning, samt att vi reflekterat över attitydernas uppkomst i analysen. Syftet med uppsatsen var också att bidra till ökad förståelse för hur attityderna skiljer sig åt i förhållande till könsidentitet. Vi anser även här att vi uppfyllt detta syfte i den andra frågeställningen eftersom vi redovisat hur svaren mellan olika könsidentiteter skiljer sig mellan olika former av berusningsmedel genom vår enkätundersökning. Vi anser därmed att båda frågeställningarna blivit besvarade under uppsatsens gång och uppsatsen slutsatser kommer att redovisas nedan.

7.1 Slutsatser attityder till alkohol

Respondenterna hade både neutrala och positiva attityder till alkohol. Dessa attityder skiljer sig dock bara marginellt mellan tjejer och killar, där killar var något mer positivt inställda till alkohol än vad tjejer var. Respondenterna såg även alkohol som det minst farliga berusningsmedlet. Både tjejer och killar hade huvudsakligen fått information om alkohol hemifrån, av föräldrar, syskon och släkt. Slutsatsen vi drar av detta är att den liberala synsätt som både tjejer och killar har kan förklaras genom inlärningsmodellen. Då alkohol är ett lagligt och socialt accepterat berusningsmedel lär sig unga vuxna tidigt att användandet av alkohol är en självklar del av vuxenblivande (Johnson, Richert & Svensson, 2017:100). Då det är norm att dricka alkohol kan detta leda till att gruppträck kan komma från flera olika håll när det kommer till att göra ”alkoholdebut”.

Samhället lär även ut att det inte är särskilt farligt att dricka alkohol i förhållande till andra berusningsmedel, vilket i sin tur kan medföra en allt mer liberal attityd till berusningsmedlet. Trots att det bara finns en marginell skillnad mellan tjejer och killars attityder till alkohol kan dessa förstås utefter könssocialisering.

Tjejerna var mer neutralt inställda till alkohol medan killarna var mer positivt inställda. Detta kan bero på att kvinnor ur ett historiskt perspektiv inte har haft samma möjlighet att dricka alkohol och att det på grund av detta finns en annan norm om kvinnors konsumtion av alkohol i jämförelse till mäns.

Kvinnors alkoholkonsumtion ses av samhället som något skamligt, till skillnad från mäns som har varit normaliserad under en längre tid historiskt. Detta kan vara en förklaring till attitydskillnaden mellan tjejer och killar gällande alkohol och alkoholkonsumtion.

7.2 Slutsatser attityder till tobak

Respondenterna hade både negativa och mindre negativa attityder till tobak. Attityderna skiljer sig åt mellan tjejer och killar där tjejer var mer negativt inställda till tobaksbruk medan killar hade en mindre negativ attityd. Tjejer ansåg att tobak skulle vara förbjudet i större utsträckning än killar. Både tjejer och killar hade huvudsakligen fått information om tobak ifrån skolan. Slutsatsen vi drar av detta är att tjejer och killars attityder mot tobak kan förklaras genom både inlärningsmodellen och könssocialisation. Utifrån inlärningsmodellen har tjejer och killar mer negativa och neutrala attityder mot tobak än alkohol för att det inom Sverige förts ett hårt tobaksförebyggande arbete under lång tid. Vi antar att det hårda tobaksförebyggande arbetet i form av varningstexter på cigarettpaket och ingen direktreklam för tobak har gjort att människor inom samhället lärt sig att tobak är något som är väldigt farligt. Alltså antar vi utifrån våra resultat att det tobaksförebyggande arbetet påverkat samhället mer än det alkoholförebyggande arbetet, detta eftersom flera unga vuxna anser att tobak är farligt och bör förbjudas i relation till alkohol som också är ett lagligt berusningsmedel i Sverige.

Det tobaksförebyggande arbetet kan vara en anledning till att attityderna mot tobak är mer negativa i jämförelse med alkohol som också är ett lagligt berusningsmedel i Sverige. De ökade kunskaperna om de hälsorisker som finns

med tobaksbruk kan även det vara en faktor som påverkar unga vuxnas attityd i en mer negativ riktning. En annan faktor som kan påverka unga vuxnas attityder till tobak kan vara om personer i deras närmiljö använder tobak eller ej. Om någon i personens närmiljö använder tobak kan detta öka risken till att personen får en mer positiv attityd och sedan börjar använda tobak själv (Bahr, Hoffman & Yang, 2005:545). Utifrån könssocialisering kan vi även dra slutsatsen att tjejer har en mer negativ attityd mot tobak för att tjejer kanske tagit till sig informationen om tobak från skolan mer än vad killar har. Detta för att tjejer har uppfostrats till att vara duktiga och göra rätt i större utsträckningen än killar enligt den rådande könsnormen. Killar har även en förväntan på sig att vara osårbara och orädda för eventuella risker och kan därför lättare falla för gruppsyck, vilket kan vara anledningen till att killar har en mer neutral attityd till tobak i jämförelse med tjejer.

7.3 Slutsatser attityder till narkotika

Respondenterna hade negativa attityder till narkotika. Dessa attityder skiljde sig endast åt marginellt beroende på könsidentitet. Både tjejer och killar hade huvudsakligen fått information om narkotika från skolan. Slutsatsen vi drar av detta är att samhället genom inlärningsmodellen lärt ut ett paternalistiskt synsätt till narkotika. Användning av berusningsmedlen inom kategorin narkotika är kriminaliserade och samhället intalar befolkningen att det är väldigt farligt att använda narkotika genom sin hårda narkotikapolitik. Detta har lett till att de som har ett narkotikabruk stigmatiseras och stämplas som till exempel: kriminella, farliga, utsatta och ovärdiga för stöd och hjälp från samhället.

7.4 Slutsatser attityder till cannabisprodukter

Respondenterna hade varierande attityder till cannabisprodukter, från relativt negativ till neutral. Det fanns en stor skillnad mellan tjejer och killar, där tjejer hade en mer negativ attityd medan killar hade en mer neutral attityd. Tjejer placerar cannabisprodukter i samma kategori som narkotika medan killar likställer cannabisbruket med användandet av de lagliga berusningsmedlen i Sverige. Tjejer hade huvudsakligen fått information om cannabisprodukter ifrån

skolan medan killar fått information främst från kompisar. Slutsatsen vi drar av vårt resultat är att tjejer har ett mer paternalistiskt synsätt till cannabisbruket och killarna ett mindre restriktivt synsätt.

Vi antar att både könssocialisering och inlärningsmodellen har en betydande roller, detta då tjejer fostras till att vara passiva och tillmötesgående medan killar fostras till att vara starka, osårbara (Berner et al 1963:30). Tjejer kan antas lägga större vikt vid informationen de får från skolan gällande cannabisprodukter än den information de får av kompisar. Killar skulle kunna antas värdesätta information från kompisar högre än den information de får av skolan. Då killar har åter igen en förväntan på sig själva att vara osårbara och orädda för eventuella risker och kan därför lättare falla för gruppsyck. En annan faktor till varför tjejerna i studien hade en mer negativ attityd till cannabisprodukter än killarna kan vara det stigma som finns runt kvinnors bruk av berusningsmedel.

Tjejer och killar har båda formats av inlärningsmodellen men på olika sätt då de fostrats till att ta till sig information från olika källor. Tjejers attityder präglas till stor del av den restriktiva politik som skolan lär ut, medan killar präglas till stor del av vad deras vänner tycker och har hört, en mer liberal inställning till cannabisprodukter. Globalisering och sociala medier kan även ha en betydande roll på hur attityden till cannabisprodukter har utvecklats. United Nation Office on Drugs and Crime (UNODC) publicerar 2019 en rapport som belyser att flera länder i västvärlden under det senaste decenniet har legaliserat användandet av cannabisprodukter (UNODC, 2019:16–30). Detta kan i sin tur vara något som har gjort att cannabisprodukter genom sociala medier har beskrivits som en mindre farlig drog och unga vuxna kan ha därigenom påverkats till att ha en mer liberal syn på cannabisprodukter idag. Den avstigmatisering som sker gällande cannabisprodukter kan ha gjort att ungdomar och unga vuxna läst på och bildat sig en egen uppfattning om att användandet av cannabisprodukter inte är förenat med stor risk i jämförelse med andra former av narkotika.

UNODC

7.5 Vidare forskning

Vi är väl medvetna om att vårt resultat inte är generaliserbart på en större population och att det därför inte går att dra några definitiva slutsatser ifrån vår studie. Vi anser dock att vår uppsats och studie fortfarande är relevant och värdefull eftersom den kan inspirera till vidare forskning inom det berörda ämnet. Vi anser att det behövs vidare forskning inom detta ämne för att kartlägga de bidragande faktorerna till varför unga vuxna börjar använda olika former av berusningsmedel och på så vis kunna utveckla det drogförebyggande arbetet. Avslutningsvis skulle vi först vilja uppmana till vidare forskning inom andra urvalsgrupper, exempelvis skolungdomar och äldre vuxna. För det andra vill vi uppmana till longitudinell forskning, där unga vuxnas attityder till berusningsmedel och hur attityderna förändras studeras över tid. För det tredje skulle vi uppmana till att undersöka hur attityderna till olika former av berusningsmedel hänger samman med bruk av de specifika berusningsmedlen.

Referenser

Albers, Eric et al. (2002) Gender, Grade, and Ethnic Differences in Student Attitudes and Perceptions of Harm Towards Substance Use. *Journal of Ethnicity in Substance Abuse*, 1 (2), pp. 41–53.

Anders och knarket. Säsong 1, Avsnitt 1 (2019) TV4, 25 november.

<https://www.tv4play.se/program/anders-och-knarket/11978330>

Andrews, Judy & Duncan, Susan (1998) The effect of attitude on the development of adolescent cigarette use. *Journal of Substance Abuse*, 10 (1), pp. 1-7.

Ayllón, Sara & Ferreira-Batistan, Natalia (2018) Unemployment, drugs and attitudes among European youth. *Journal of Health Economics*, 57, pp. 236–248.

Bahr, Stephen, Hoffmann, John & Yang, Xiaoyan (2005) Parental and Peer Influences on the Risk of Adolescent Drug Use. *Journal of Primary Prevention*, 26 (6), pp. 529–551.

Barnombudsmannen (2005) Öppna för gränser: barns och ungas tankar om alkohol, tobak och narkotika. Stockholm: Barnombudsmannen.

Berner Öste, Mia, Liljeström, Rita & Bystedt, Britt-Marie (1963) *Kvinnors liv och arbete*. 1 uppl. Stockholm: Studieförbundet Näringsliv och Samhälle.

Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica (1991) *Historien om pojkar och flickor – Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (2019a) Undersökningar, forskning och kunskapshöjande insatser. <https://www.can.se/om-can/> (Hämtad: 2020-03-19).

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (2019b) *Drogutvecklingen i Sverige 2019 - med fokus på narkotika*. 180. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (2019c) *Tobaksvanor i Sverige 2003–2018*. 183. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. 183.

Eliasson, Annika (2018) *Kvantitativ metod från början*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Försäkringskassan (2018) *Mammor tar ut största andelen av föräldrapenningen*.

https://www.forsakringskassan.se/!ut/p/z0/LckxCsMwDEDRs3TwKOzSrVtuEbIUeAuJiS0ZSXWu3xQ6fR4_LnGOC-MoG3oRxp5Ptf27Oh7uD-mkFZhJ3ajl5J1YSuDQuoX7J9GOVNFzsQhNWxNFBwVPg7mouYIv1mJAQe8RbFmxU7MhbfYj-n2BU1YQyo! (Hämtad: 2020-03-20).

Hirdman, Yvonne (2003) *Genus: om det stabilas föränderliga former*. 2 uppl. Malmö: Liber.

Inspektionen för vård och omsorg (2020a) *Om IVO*. <https://www.ivo.se/om-ivo/> (Hämtad: 2020-03-23).

Inspektionen för vård och omsorg (2020b) *Vad har IVO sett 2019? Iakttagelser och slutsatser om vårdens och omsorgens brister för verksamhetsåret 2019*. 2020–5. Stockholm: Inspektion för vård och omsorg.

Johansson, Katarina & Wirbing, Peter (2005) *Riskbruk och missbruk: alkohol, läkemedel, narkotika – uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri*. 2 uppl. Stockholm: Natur och Kultur.

Johnson, Björn, Richert, Torkel & Svensson, Bengt (2017) *Alkohol- och narkotikaproblem*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin (2020a) *Attityd*. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/attityd> (Hämtad: 2020-04-05).

Nationalencyklopedin (2020b) *Paternalism*. <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/paternalism> (Hämtad: 2020-04-14).

Okaneku, Jolene et al. (2015) Change in perceived risk associated with marijuana use in the United States from 2002 to 2012. *Clinical Toxicology*, 53 (3), pp. 151–155.

Palladino, Raffaele, Hone, Thomas & Filippidis, Filippos (2018) Changes in support for bans of illicit drugs, tobacco, and alcohol among adolescents and young adults in Europe, 2008-2014. *International Journal of Public Health*, 63 (1), pp. 23–31.

Statistikmyndigheten (2018) Färre röker, fler snusar. 10 december.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/farre-roker-fler-snusar/> (Hämtad: 2020-03-22).

Statistikmyndigheten (2019) Om oss <https://www.scb.se/om-scb/> (Hämtad: 2020-03-22).

SFS 2001:453. Socialtjänstlag.

SFS 2010:1622. Alkohollag.

Skolverket (2020) Undervisning, läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=1530314731%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fcurriculum.htm%3Ftos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f#anchor_1 (Hämtad:2020-04-14).

Sorbring, Emma, Andersson, Åsa & Molin, Martin (2014) *Att förstå ungdomars identitetsskapande: en inspirations- och metodbok*. 1 upp. Stockholm: Liber.

Spens, Birgitta (2018) Grupper/kategorier. Alkohol- och narkotikaupplysningen.

<https://www.drugsmart.com/faq/kan-man-dela-in-knark-i-olika-grupperkategorier/>

(Hämtad: 2020-03-02).

Svenska Dagbladet (2019) Svenskarnas drickande fortsätter att minska. *Svenska Dagbladet*. 12 september. <https://www.svd.se/svenskarnas-drickande-minskar> (Hämtad: 2020-03-22).

Systembolaget (2020a) Ursprunget.

<http://www.systembolagethistoria.se/Teman/Ursprunget/> (Hämtad: 2020-04-04).

Systembolaget (2020b) Ursprunget - åren med den omstridda motboken.

<http://www.systembolagethistoria.se/teman/ursprunget/aren-med-den-omstridda-motboken/> (Hämtad: 2020-04-04).

Tobaksfakta (2020a) Svensk tobakspolitik under hundra år. <https://tobaksfakta.se/svensk-tobakspolitik-under-hundra-ar/> (Hämtad: 2020-04-10).

Tobaksfakta (2020b) Om oss. <https://tobaksfakta.se/om-oss/> (Hämtad: 2020-04-10).

United Nation Office on Drugs and Crime (2019) World drug report 2019. New York: United Nation.

https://wdr.unodc.org/wdr2019/prelaunch/WDR19_Booklet_5_CANNABIS_HALUCINOGENS.pdf?fbclid=IwAR2Mh0516q8x045XXTJFemYDOehSuTlcQLnEcOqII0Ms0mFXIDAuZUoBBJI (Hämtad: 2020-04-29).

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev till respondenterna

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Göteborg 17 mars 2020

Hej! Vi heter Emelie Dolk och Frida Bertilsson och läser 6:e terminen på Socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Vi skriver just nu en kandidatuppsats vars syftet är att undersöka unga vuxnas syn på olika berusningsmedel. Vi vill inte mäta det egna bruket eller andras bruk, utan bara attityder till berusningsmedlen.

Uppsatsen är en kvantitativ studie och vi kommer använda oss av enkäter för att få svar på våra frågeställningar. Vi delar ut enkäter till 60 unga vuxna, födda mellan 1999–1995.

Enkäten innehåller 25 kryssfrågor som kommer ta 5–10 minuter att besvara.

Vi använder oss av redskapet Google Formulär för att samla in enkätsvar. Du kommer inte behöva ange några personuppgifter. Alla svar på enkäten kommer att anonymiseras och behandlas konfidentiellt, vilket innebär att det inte kommer gå att urskilja vem som har svarat på enkäten. De anonyma svaren kommer endast att läsas av oss och vår handledare och ingen annan. När uppsatsen har slutförts och publicerats på Göteborgs universitets interna uppsatsdatabas kommer vi att radera alla enkätsvar. Enkätsvaren kommer endast användas i det angivna forskningssyftet. Deltagandet i undersökningen är frivilligt och du får när som helst avbryta din medverkan.

Vid frågor och funderingar är du välkommen att höra av dig till oss eller vår handledare på uppgifterna nedan.

Länk till enkätundersökning:

(länk till enkät)

Tack på förhand!

Emelie Dolk

(mejladress och telefonnummer)

Frida Bertilsson

(mejladress och telefonnummer)

Deniz Kellecioglu

(mejladress och telefonnummer)

Med vänliga hälsningar,

Emelie Dolk och Frida Bertilsson

Termin 6 – Socionomprogrammet

Göteborgs universitet

Bilaga 2: Enkät

Unga vuxnas attityder till olika berusningsmedel

Denna enkät har som syfte att utgöra material för en kandidatuppsats vid Göteborgs universitet. Uppsatsen handlar om unga vuxnas attityder till olika former av berusningsmedel. Vi vill inte mäta det egna bruket eller andras bruk, utan bara attityder till berusningsmedlen.

Alla svar på enkäten kommer att anonymiseras och behandlas konfidentiellt, vilket innebär att det inte kommer gå att urskilja vem som har svarat på enkäten. De anonyma svaren kommer endast att läsas av oss och vår handledare och ingen annan. När uppsatsen har slutförts och publicerats på Göteborgs universitets interna uppsatsdatabas kommer vi radera alla enkätsvar. Enkätsvaren kommer endast användas i detta angivna forskningssyfte.

Deltagandet i undersökningen är frivilligt och du får när som helst avbryta din medverkan.

Enkäten tar 5–10 minuter att genomföra och består av åtta frågor som upprepas i fyra ämnen: alkohol, tobak, narkotika och cannabis. Enkäten avslutas med en fristående fråga.

Denna enkät ska endast besvaras av personer som är födda 1995–1999. Vänligen ange det som överensstämmer bäst med din åsikt och inte vad du tror att andra tycker.

Vänligen läs alla påståenden och frågor noggrant innan du svarar.

Tack på förhand!

Födelseår

- 1999
- 1998
- 1997
- 1996
- 1995

Könsidentitet

- Tjej/Kvinna
- Kille/Man
- Ickebinär
- Annat
- Vill ej ange

ALKOHOL

(t.ex.: alkoholhaltiga drycker över 2,25%, såsom: öl, vin, cider och spritdrycker)

1. Är det farligt att dricka alkohol enligt dig?

Ja, väldigt farligt	Ja, ganska farligt	Ja, men bara lite farligt	Nej, inte farligt (gå vidare till fråga 3)	Ingen aning (gå vidare till fråga 4)
☐	☐	☐	☐	☐

2. Om ja på fråga 1, varför är det farligt att dricka alkohol enligt dig?

(Du får välja flera alternativ)

- Det skadar kroppen fysiskt
- Det skadar kroppen psykiskt
- Det är beroendeframkallande
- Det kan vara dödligt
- Det kan leda till skada mot andra
- Annat: _____

3. Om nej på fråga 1, varför är det inte farligt att dricka alkohol enligt dig?

(Du får välja flera alternativ)

- Det finns inga farliga biverkningar
- Det skapar välmående
- Det är lindrande i tillvaron
- Annat: _____

4. Vad tycker du om att personer i din ålder dricker alkohol?

(Du får välja flera alternativ)

- Dåligt/dumt
- Farligt
- Äckligt
- Coolt
- Kul
- Det är upp till var och en att bestämma
- De borde sluta
- Annat: _____

5. Varför tror du att personer i din ålder dricker alkohol?

(Du får välja flera alternativ)

- På grund av grupptryck
- Gott
- Avslappande
- Nyfikenhet
- Roligt
- Lagligt
- Beroende
- För att de mår dåligt
- För att de är dumma
- Annat: _____

6. Varifrån har du fått information om alkohol? (Du får välja flera alternativ)

- Hemma (vårdnadshavare, syskon och släkt)
- Skolan
- Kompisar
- Sociala medier
- Fritidsgården
- Fritidsaktivitet (idrottsförening/religiös förening etc.)
- Sjukvården
- Ungdomsmottagningen
- Jobbet
- Annat: _____

TOBAK

(t.ex.: cigaretter, vape, e-cigaretter, snus och vattenpipa)

7. Är det farligt att använda tobak enligt dig?

Ja, väldigt farligt	Ja, ganska farligt	Ja, men bara lite farligt	Nej, inte farligt (gå vidare till fråga 9)	Ingen aning (gå vidare till fråga 10)
☐	☐	☐	☐	☐

8. Om ja på fråga 7, varför är det farligt att använda tobak enligt dig?

(Du får välja flera alternativ)

- Det skadar kroppen fysiskt
- Det skadar kroppen psykiskt
- Det är beroendeframkallande
- Det kan vara dödligt
- Det kan leda till skada mot andra
- Annat: _____

9. Om nej på fråga 7, varför är det inte farligt att använda tobak enligt dig?

(Du får välja flera alternativ)

- Det finns inga farliga biverkningar
- Det skapar välmående
- Det är lindrande i tillvaron
- Annat: _____

10. Vad tycker du om att personer i din ålder använder tobak?

(Du får välja flera alternativ)

- Dåligt/dumt
- Farligt
- Äckligt
- Coolt
- Kul
- Det är upp till var och en att bestämma
- De borde sluta
- Annat: _____

11. Varför tror du att personer i din ålder använder tobak?

(Du får välja flera alternativ)

- På grund av grupptryck
- Gott
- Avslappande
- Nyfikenhet
- Roligt
- Lagligt
- Beroende
- För att de mår dåligt
- För att de är dumma
- Annat: _____

12. Varifrån har du fått information om tobak? (Du får välja flera alternativ)

- Hemma (vårdnadshavare, syskon och släkt)
- Skolan
- Kompisar
- Sociala medier
- Fritidsgården
- Fritidsaktivitet (idrottsförening/religiös förening etc.)
- Sjukvården
- Ungdomsmottagningen
- Jobbet
- Annat: _____

Narkotika

(t.ex.: kokain, heroin, ecstasy, narkotikaklassade läkemedel; tramadol, bensodiazepiner)

13. Är det farligt att använda narkotika enligt dig?

Ja, väldigt farligt	Ja, ganska farligt	Ja, men bara lite farligt	Nej, inte farligt (gå vidare till fråga 15)	Ingen aning (gå vidare till fråga 16)
☐	☐	☐	☐	☐

**14. Om ja på fråga 13, varför är det farligt att använda narkotika enligt dig?
(Du får välja flera alternativ)**

- Det skadar kroppen fysiskt
- Det skadar kroppen psykiskt
- Det är beroendeframkallande
- Det kan vara dödligt
- Det kan leda till skada mot andra
- Annat: _____

15. Om nej på fråga 13, varför är det inte farligt att använda narkotika enligt dig? (Du får välja flera alternativ)

- Det finns inga farliga biverkningar
- Det skapar välmående
- Det är lindrande i tillvaron
- Annat: _____

16. Vad tycker du om att personer i din ålder använder narkotika? (Du får välja flera alternativ)

- Dåligt/dumt
- Farligt
- Äckligt
- Coolt
- Kul
- Det är upp till var och en att bestämma
- De borde sluta
- Annat: _____

17. Varför tror du att personer i din ålder använder narkotika? (Du får välja flera alternativ)

- På grund av gruppträck
- Gott
- Avslappande
- Nyfikenhet
- Roligt
- Olagligt
- Beroende
- För att de mår dåligt
- För att de är dumma
- Annat: _____

18. Varifrån har du fått information om narkotika? (Du får välja flera alternativ)

- Hemma (vårdnadshavare, syskon och släkt)
- Skolan
- Kompisar
- Sociala medier
- Fritidsgården
- Fritidsaktivitet (idrottsförening/religiösförening etc.)
- Sjukvården
- Ungdomsmottagningen
- Jobbet
- Annat: _____

Cannabisprodukter

(t.ex.: marijuana och hasch)

19. Är det farligt att använda cannabis enligt dig?

Ja, väldigt farligt	Ja, ganska farligt	Ja, men bara lite farligt	Nej, inte farligt (gå vidare till fråga 21)	Ingen aning (gå vidare till fråga 22)
☐	☐	☐	☐	☐

**20. Om ja på fråga 19, varför är det farligt att använda cannabis enligt dig?
(Du får välja flera alternativ)**

- Det skadar kroppen fysiskt
- Det skadar kroppen psykiskt
- Det är beroendeframkallande
- Det kan vara dödligt
- Det kan leda till skada mot andra
- Annat: _____

21. Om nej på fråga 19, varför är det inte farligt att använda cannabis enligt dig? (Du får välja flera alternativ)

- Det finns inga farliga biverkningar
- Det skapar välmående
- Det är lindrande i tillvaron
- Annat: _____

22. Vad tycker du om att personer i din ålder använder cannabis? (Du får välja flera alternativ)

- Dåligt/dumt
- Farligt
- Äckligt
- Coolt
- Kul
- Det är upp till var och en att bestämma
- De borde sluta
- Annat: _____

23. Varför tror du att personer i din ålder använder cannabisprodukter? (Du får välja flera alternativ)

- På grund av gruppträck
- Gott
- Avslappande
- Nyfikenhet
- Roligt
- Olagligt
- Beroende
- För att de mår dåligt
- För att de är dumma
- Annat: _____

24. Varifrån har du fått information om cannabis? (Du får välja flera alternativ)

- Hemma (vårdnadshavare, syskon och släkt)
- Skolan
- Kompisar
- Sociala medier
- Fritidsgården
- Fritidsaktivitet (idrottsförening/religiös förening etc.)
- Sjukvården
- Ungdomsmottagningen
- Jobbet
- Annat: _____

25. Kryssa i de berusningsmedel som du tycker borde vara olagliga. (Du får välja flera alternativ)

- Alkohol _____
- Tobak _____
- Kokain _____
- Heroin _____
- Ecstasy _____
- Narkotikaklassade läkemedel _____
- Cannabisprodukter _____

Motivera gärna dina svar på fråga 25:
